

Dz.U.2006.139.992

2006-09-01	zm. przen.	Dz.U.2006.130.903	§ 1, § 2, § 3, § 4, § 5, § 6
	zm.	Dz.U.2006.222.1630	art. 1
2006-10-01	zm. przen.	Dz.U.2006.104.711	art. 51
2007-04-11	zm.	Dz.U.2007.64.427	art. 43
2007-06-14	zm.wyn.z	Dz.U.2007.105.720	ogólne
2007-07-06	zm.	Dz.U.2007.109.747	art. 1
2007-10-30	zm.wyn.z	Dz.U.2007.200.1446	ogólne
2008-05-29	zm.	Dz.U.2008.70.416	art. 8
2008-07-31	zm.wyn.z	Dz.U.2008.138.872	ogólne
	zm.wyn.z	Dz.U.2008.138.875	ogólne
2008-10-01	zm.	Dz.U.2007.192.1378	art. 39
2009-01-01	zm.	Dz.U.2008.223.1456	art. 1
	zm.	Dz.U.2008.237.1654	art. 7
2009-01-02	zm.	Dz.U.2008.223.1456	art. 1
2009-06-23	zm.	Dz.U.2009.97.800	art. 26
2009-07-01	zm.	Dz.U.2009.97.800	art. 26
2009-11-01	zm.	Dz.U.2008.223.1456	art. 1
	zm.wyn.z	Dz.U.2009.129.1058	§ 1
2010-01-01	zm.	Dz.U.2009.219.1706	art. 13
2010-03-31	zm.	Dz.U.2010.50.301	art. 1
2010-11-25	zm.wyn.z	Dz.U.2010.222.1455	ogólne
2011-07-01	zm.	Dz.U.2011.106.622	art. 52
2011-09-01	zm.	Dz.U.2011.171.1016	art. 30
2011-10-14	zm.	Dz.U.2011.205.1212	art. 1
2012-01-01	zm.	Dz.U.2011.149.887	art. 217
	zm.	Dz.U.2011.205.1212	art. 1

USTAWA

z dnia 28 listopada 2003 r.

o świadczeniach rodzinnych

(tekst jednolity)

Rozdział 1**Przepisy ogólne**

Art. 1. 1. Ustawa określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń.

2. ⁽¹⁾ Świadczenia rodzinne przysługują:

- 1) obywatelom polskim;
- 2) cudzoziemcom:
 - a) do których stosuje się przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego,
 - b) jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską [umów](#) dwustronnych o zabezpieczeniu społecznym,
 - c) ⁽²⁾ przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na osiedlenie się, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich, zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w [art. 53 ust. 1 pkt 13](#) ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1694, z 2007 r. Nr 120, poz. 818 i Nr 165, poz. 1170 oraz z 2008 r. Nr 70, poz. 416), lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej, jeżeli zamieszkują z członkami rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

3. ⁽³⁾ Świadczenia rodzinne przysługują osobom, o których mowa w ust. 2, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres zasiłkowy, w którym otrzymują świadczenia rodzinne, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Art. 2. Świadczeniami rodzinnymi są:

- 1) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
- 2) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne;
- 3) zapomoga wypłacana przez gminy, na podstawie art. 22a;
- 4) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.

Art. 3. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) dochodzie - oznacza to, po odliczeniu kwot alimentów świadczonych na rzecz innych osób:
 - a) ⁽⁴⁾ przychody podlegające opodatkowaniu na zasadach określonych w [art. 27](#), [30b](#), [30c](#) i [30e](#) ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307, z późn. zm.), pomniejszone o koszty uzyskania przychodu, należny podatek dochodowy od osób fizycznych, składki na ubezpieczenia społeczne niezaliczone do kosztów uzyskania przychodu oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne,
 - b) deklarowany w oświadczeniu dochód z działalności podlegającej opodatkowaniu na podstawie [przepisów](#) o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, pomniejszony o należny zryczałtowany podatek dochodowy i składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne,
 - c) inne dochody niepodlegające opodatkowaniu na podstawie [przepisów](#) o podatku dochodowym od osób fizycznych:
 - renty określone w [przepisach](#) o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin,
 - renty wypłacone osobom represjonowanym i członkom ich rodzin, przyznane na zasadach określonych w [przepisach](#) o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin,
 - świadczenia pieniężne oraz ryczałt energetyczny określone w [przepisach](#) o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych,
 - dodatek kombatancki, ryczałt energetyczny i dodatek kompensacyjny określone w [przepisach](#) o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego,
 - świadczenie pieniężne określone w [przepisach](#) o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę Niemiecką lub Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich,
 - emerytury i renty otrzymywane przez osoby, które utraciły wzrok w wyniku działań wojennych w latach 1939-1945 lub eksplozji pozostałych po tej wojnie niewypałów i niewybuchów,
 - renty inwalidzkie z tytułu inwalidztwa wojennego, kwoty zaopatrzenia otrzymywane przez ofiary wojny oraz członków ich rodzin, renty wypadkowe osób, których inwalidztwo powstało w związku z przymusowym pobytem na robotach w III Rzeszy Niemieckiej w latach 1939-1945, otrzymywane z zagranicy,
 - zasiłki chorobowe określone w [przepisach](#) o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz w [przepisach](#) o systemie ubezpieczeń społecznych,
 - środki bezzwrotnej pomocy zagranicznej otrzymywane od rządów państw obcych, organizacji międzynarodowych lub międzynarodowych instytucji finansowych, pochodzące ze środków bezzwrotnej pomocy przyznanych na podstawie jednostronnej deklaracji lub umów zawartych z tymi państwami, organizacjami lub instytucjami przez Radę Ministrów, właściwego ministra lub agencje rządowe, w tym również w przypadkach, gdy przekazanie tych środków jest dokonywane za pośrednictwem podmiotu upoważnionego do rozdzielania środków bezzwrotnej pomocy zagranicznej na rzecz podmiotów, którym służyć ma ta pomoc,
 - należności ze stosunku pracy lub z tytułu stypendium osób fizycznych mających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przebywających czasowo za granicą - w wysokości odpowiadającej równowartości diet z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju ustalonych dla pracowników zatrudnionych w państwowych lub samorządowych jednostkach sfery budżetowej na podstawie [ustawy](#) z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.²⁾),
 - należności pieniężne wypłacone policjantom, żołnierzom, celnikom i pracownikom jednostek wojskowych i jednostek policyjnych użytych poza granicami państwa w celu udziału w konflikcie zbrojnym lub wzmocnienia sił państwa albo państw sojuszników, misji pokojowej, akcji zapobieżenia aktom terroryzmu lub ich skutkom, a także należności pieniężne wypłacone żołnierzom, policjantom, celnikom i pracownikom pełniącym funkcje obserwatorów w misjach pokojowych organizacji międzynarodowych i sił wielonarodowych,
 - należności pieniężne ze stosunku służbowego otrzymywane w czasie służby kandydackiej przez funkcjonariuszy Policji, Państwowej Straży Pożarnej, Straży Granicznej i Biura Ochrony Rządu, obliczone za okres, w którym

- osoby te uzyskały dochód,
- ⁽⁵⁾ dochody członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych z tytułu członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, pomniejszone o składki na ubezpieczenia społeczne,
 - alimenty na rzecz dzieci,
 - ⁽⁶⁾ stypendia doktoranckie i habilitacyjne przyznane na podstawie [ustawy](#) z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.), stypendia doktoranckie określone w [art. 200](#) ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.), stypendia sportowe przyznane na podstawie [ustawy](#) z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. Nr 127, poz. 857 i Nr 151, poz. 1014 oraz z 2011 r. Nr 171, poz. 1016 i Nr 185, poz. 1092) oraz inne stypendia o charakterze socjalnym przyznane uczniom lub studentom,
 - kwoty diet nieopodatkowane podatkiem dochodowym od osób fizycznych, otrzymywane przez osoby wykonujące czynności związane z pełnieniem obowiązków społecznych i obywatelskich,
 - należności pieniężne otrzymywane z tytułu wynajmu pokoi gościnnych w budynkach mieszkalnych położonych na terenach wiejskich w gospodarstwie rolnym osobom przebywającym na wypoczynku oraz uzyskane z tytułu wyżywienia tych osób,
 - dodatki za tajne nauczanie określone w [ustawie](#) z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674),
 - dochody uzyskane z działalności gospodarczej prowadzonej na podstawie zezwolenia na terenie specjalnej strefy ekonomicznej określonej w [przepisach](#) o specjalnych strefach ekonomicznych,
 - ekwiwalenty pieniężne za deputaty węglowe określone w [przepisach](#) o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe",
 - ekwiwalenty z tytułu prawa do bezpłatnego węgla określone w [przepisach](#) o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2003-2006,
 - świadczenia określone w [przepisach](#) o wykonywaniu mandatu posła i senatora,
 - dochody uzyskane z gospodarstwa rolnego,
 - dochody uzyskiwane za granicą Rzeczypospolitej Polskiej, pomniejszone odpowiednio o zapłacone za granicą Rzeczypospolitej Polskiej: podatek dochodowy oraz składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne i obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne,
 - ⁽⁷⁾ renty określone w [przepisach](#) o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej oraz w [przepisach](#) o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
 - zaliczkę alimentacyjną określoną w przepisach o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej,
 - ⁽⁸⁾ świadczenia pieniężne wypłacane w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów,
 - ⁽⁹⁾ pomoc materialną o charakterze socjalnym określoną w [art. 90c ust. 2](#) ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) oraz pomoc materialną określoną w [art. 173 ust. 1 pkt 1, 2 i 8, art. 173a, art. 199 ust. 1 pkt 1, 2 i 4 i art. 199a](#) ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym;
- 2) ⁽¹⁰⁾ dochodzie rodziny - oznacza to sumę dochodów członków rodziny;
 - 2a) ⁽¹¹⁾ dochodzie członka rodziny - oznacza to przeciętny miesięczny dochód członka rodziny osiągnięty w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy, z zastrzeżeniem art. 5 ust. 4-4b;
 - 3) ⁽¹²⁾ dochodzie osoby uczącej się albo dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego - oznacza to przeciętny miesięczny dochód uzyskany w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy, z zastrzeżeniem art. 5 ust. 4-4b;
 - 4) dziecku - oznacza to dziecko własne, małżonka, przysposobione oraz dziecko, w sprawie którego toczy się postępowanie o przysposobienie, lub dziecko znajdujące się pod opieką prawną;
 - 5) ⁽¹³⁾ emeryturach i rentach - oznacza to emerytury i renty inwalidzkie oraz renty z tytułu niezdolności do pracy, w tym renty szkoleniowe określone w [przepisach](#) o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, o ubezpieczeniu społecznym rolników, o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, a także uposażenia w stanie spoczynku określone w [przepisach](#) prawa o ustroju sądów powszechnych, [przepisach](#) o prokuraturze oraz w [przepisach](#) o Sądzie Najwyższym, a także renty

- szkoleniowe i renty z tytułu niezdolności do pracy określone w [przepisach](#) o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, renty z tytułu niezdolności do pracy określone w [przepisach](#) o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach, a także renty strukturalne określone w [przepisach](#) o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej oraz w [przepisach](#) o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- 6) gospodarstwie rolnym - oznacza to gospodarstwo rolne w rozumieniu [przepisów](#) o podatku rolnym;
- 7) ⁽¹⁴⁾ instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie - oznacza to dom pomocy społecznej, placówkę opiekuńczo-wychowawczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, areszt śledczy, zakład karny, zakład opiekuńczo-leczniczy, zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy, szkołę wojskową lub inną szkołę, jeżeli instytucje te zapewniają nieodpłatnie pełne utrzymanie;
- 8) koszyku żywnościowym - oznacza to asortyment artykułów spożywczych, określony wartościowo i ilościowo w badaniach prognozy wsparcia dochodowego rodzin, których spożycie jest niezbędne do prawidłowego rozwoju dziecka w określonym wieku;
- 9) niepełnosprawnym dziecku - oznacza to dziecko w wieku do ukończenia 16 roku życia legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności określonym w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 10) ⁽¹⁵⁾ okresie zasiłkowym - oznacza to okres od dnia 1 listopada do dnia 31 października następnego roku kalendarzowego, na jaki ustala się prawo do świadczeń rodzinnych;
- 11) organie właściwym - oznacza to wójta, burmistrza lub prezydenta miasta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o świadczenie rodzinne lub otrzymującej świadczenie rodzinne;
- 12) osobach pozostających na utrzymaniu - oznacza to członków rodziny utrzymujących się z połączonych dochodów tych osób;
- 13) ⁽¹⁶⁾ osobie uczącej się - oznacza to osobę pełnoletnią uczącą się, niepozostającą na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony;
- 14) opiece faktycznym dziecku - oznacza to osobę faktycznie opiekującą się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka;
- 15) pełnoletniej osobie niepełnosprawnej - oznacza to osobę pełnoletnią, legitymującą się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, a także osobę, która ukończyła 75 lat;
- 15a) ⁽¹⁷⁾ przepisach o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego - oznacza to [rozporządzenie](#) Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 166 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 5, str. 72) oraz [rozporządzenie](#) Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 284 z 30.10.2009, str. 1);
- 16) ⁽¹⁸⁾ rodzinie - oznacza to odpowiednio następujących członków rodziny: małżonków, rodziców dzieci, opiekuna faktycznego dziecka oraz pozostające na utrzymaniu dzieci w wieku do ukończenia 25. roku życia, a także dziecko, które ukończyło 25. rok życia legitymujące się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeżeli w związku z tą niepełnosprawnością rodzinie przysługuje świadczenie pielęgnacyjne; do członków rodziny nie zalicza się dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego, dziecka pozostającego w związku małżeńskim, a także pełnoletniego dziecka posiadającego własne dziecko;
- 16a) rodzinie wielodzietnej - oznacza to rodzinę wychowującą troje i więcej dzieci mających prawo do zasiłku rodzinnego;
- 17) (utracił moc);
- 17a) osobie samotnie wychowującej dziecko - oznacza to pannę, kawalera, wdowę, wdowca, osobę pozostającą w separacji orzeczonej prawomocnym wyrokiem sądu, osobę rozwiedzioną, chyba że wychowuje wspólnie co najmniej jedno dziecko z jego rodzicem;
- 18) szkole - oznacza to szkołę podstawową, gimnazjum, szkołę ponadpodstawową i ponadgimnazjalną oraz szkołę artystyczną, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki, a także specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania oraz ośrodek umożliwiający dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo w stopniu głębokim realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki;
- 19) ⁽¹⁹⁾ szkole wyższej - oznacza to uczelnię, w rozumieniu przepisów Prawo o szkolnictwie wyższym, a także kolegium nauczycielskie, nauczycielskie kolegium języków obcych oraz kolegium pracowników służb społecznych;
- 20) umiarkowanym stopniu niepełnosprawności - oznacza to:
- a) niepełnosprawność w umiarkowanym stopniu w rozumieniu [przepisów](#) o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,

- b) całkowitą niezdolność do pracy orzeczoną na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
 - c) posiadanie orzeczenia o zaliczeniu do II grupy inwalidów;
- 21) znacznym stopniu niepełnosprawności - oznacza to:
- a) niepełnosprawność w stopniu znacznym w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
 - b) całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji orzeczoną na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
 - c) stałą albo długotrwałą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym i do samodzielnej egzystencji orzeczoną na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników w celu uzyskania świadczeń określonych w tych przepisach,
 - d) posiadanie orzeczenia o zaliczeniu do I grupy inwalidów,
 - e) ⁽²⁰⁾ niezdolność do samodzielnej egzystencji orzeczoną na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych lub przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników;
- 22) zatrudnieniu lub innej pracy zarobkowej - oznacza to wykonywanie pracy na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego, umowy o pracę nakładczą oraz wykonywanie pracy lub świadczenie usług na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia, umowy o dzieło albo w okresie członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych lub spółdzielni usług rolniczych, a także prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej;
- 23) utracie dochodu - oznacza to utratę dochodu spowodowaną:
- a) uzyskaniem prawa do urlopu wychowawczego,
 - b) ⁽²¹⁾ utratą prawa do zasiłku lub stypendium dla bezrobotnych,
 - c) utratą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, z wyłączeniem pracy wykonywanej na podstawie umowy o dzieło,
 - d) ⁽²²⁾ utratą zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, a także emerytury lub renty, renty rodzinnej lub renty socjalnej, z wyjątkiem rent przyznanych rolnikom w związku z przekazaniem lub dzierżawą gospodarstwa rolnego,
 - e) ⁽²³⁾ (uchylona),
 - f) wyrejestrowaniem pozarolniczej działalności gospodarczej,
 - g) (uchylona);
 - h) ⁽²⁴⁾ utratą zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub zasiłku macierzyńskiego, przysługujących po utracie zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej,
 - i) ⁽²⁵⁾ utratą zasądzonych świadczeń alimentacyjnych w związku ze śmiercią osoby zobowiązanej do tych świadczeń;
- 24) uzyskaniu dochodu - oznacza to uzyskanie dochodu spowodowane:
- a) zakończeniem urlopu wychowawczego,
 - b) ⁽²⁶⁾ uzyskaniem prawa do zasiłku lub stypendium dla bezrobotnych,
 - c) uzyskaniem zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, z wyłączeniem pracy wykonywanej na podstawie umowy o dzieło,
 - d) ⁽²⁷⁾ uzyskaniem zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, a także emerytury lub renty, renty rodzinnej lub renty socjalnej, z wyjątkiem rent przyznanych rolnikom w związku z przekazaniem lub dzierżawą gospodarstwa rolnego,
 - e) ⁽²⁸⁾ (uchylona),
 - f) rozpoczęciem pozarolniczej działalności gospodarczej,
 - g) (uchylona),
 - h) ⁽²⁹⁾ uzyskaniem zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub zasiłku macierzyńskiego, przysługujących po utracie zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

Rozdział 2

Zasiłek rodzinny i dodatki do zasiłku rodzinnego

Art. 4. 1. Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka.

2. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- 1) rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka;
- 3) osobie uczącej się.

Art. 5. 1. Zasiłek rodzinny przysługuje osobom, o których mowa w art. 4 ust. 2, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 504,00 zł.

2. W przypadku gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 583,00 zł.

3. ⁽³⁰⁾ W przypadku gdy dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie lub dochód osoby uczącej się przekracza kwotę uprawniającą daną rodzinę lub osobę uczącą się do zasiłku rodzinnego o kwotę niższą lub równą kwocie odpowiadającej najniższemu zasiłkowi rodzinnemu przysługującemu w okresie, na który jest ustalany, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przysługiwał w poprzednim okresie zasiłkowym. W przypadku przekroczenia dochodu w kolejnym roku kalendarzowym zasiłek rodzinny nie przysługuje.

4. ⁽³¹⁾ W przypadku utraty dochodu przez członka rodziny, osobę uczącą się lub dziecko pozostające pod opieką opiekuna prawnego w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy lub po tym roku, ustalając ich dochód, nie uwzględnia się dochodu utraconego.

4a. ⁽³²⁾ W przypadku uzyskania dochodu przez członka rodziny, osobę uczącą się lub dziecko pozostające pod opieką opiekuna prawnego w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy, ustalając dochód członka rodziny, osoby uczącej się lub dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego, uzyskany w tym roku dochód dzieli się przez liczbę miesięcy, w których dochód ten został osiągnięty, jeżeli dochód ten jest uzyskiwany w dniu ustalania prawa do świadczeń rodzinnych.

4b. ⁽³³⁾ W przypadku uzyskania dochodu przez członka rodziny, osobę uczącą się lub dziecko pozostające pod opieką opiekuna prawnego po roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy dochód ich ustala się na podstawie dochodu członka rodziny, dochodu osoby uczącej się lub dochodu dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego, powiększonego o kwotę uzyskanego dochodu z miesiąca następującego po miesiącu, w którym dochód został osiągnięty, jeżeli dochód ten jest uzyskiwany w dniu ustalania prawa do świadczeń rodzinnych.

5. ⁽³⁴⁾ (uchylony).

6. (uchylony).

7. ⁽³⁵⁾ W przypadku gdy członek rodziny przebywa w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie, ustalając dochód rodziny w przeliczeniu na osobę, nie uwzględnia się osoby przebywającej w tej instytucji.

8. ⁽³⁶⁾ W przypadku ustalania dochodu z gospodarstwa rolnego, przyjmuje się, że z 1 ha przeliczeniowego uzyskuje się dochód miesięczny w wysokości 1/12 dochodu ogłaszanego corocznie w drodze obwieszczenia przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie [art. 18](#) ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. z 2006 r. Nr 136, poz. 969, z późn. zm.).

8a. ⁽³⁷⁾ Ustalając dochód rodziny uzyskany z gospodarstwa rolnego, do powierzchni gospodarstwa stanowiącego podstawę wymiaru podatku rolnego wlicza się obszary rolne oddane w dzierżawę z wyjątkiem:

- 1) oddanej w dzierżawę, na podstawie umowy dzierżawy zawartej stosownie do przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, części lub całości znajdującego się w posiadaniu rodziny gospodarstwa rolnego;
- 2) gospodarstwa rolnego wniesionego do użytkowania przez rolniczą spółdzielnię produkcyjną;
- 3) gospodarstwa rolnego oddanego w dzierżawę w związku z pobieraniem renty określonej w [przepisach](#) o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej oraz w [przepisach](#) o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

8b. ⁽³⁸⁾ Ustalając dochód rodziny uzyskany przez dzierżawcę gospodarstwa rolnego oddanego w dzierżawę na zasadach, o których mowa w ust. 8a, dochód uzyskany z gospodarstwa rolnego pomniejsza się o zapłacony czynsz z tytułu dzierżawy.

8c. ⁽³⁹⁾ Ustalając dochód rodziny uzyskany z wydzierżawionego od Agencji Nieruchomości Rolnych gospodarstwa rolnego, dochód uzyskany z gospodarstwa rolnego pomniejsza się o zapłacony czynsz z tytułu dzierżawy.

9. ⁽⁴⁰⁾ W przypadku gdy rodzina lub osoba ucząca się uzyskuje dochody z gospodarstwa rolnego oraz dochody pozarolnicze, dochody te sumuje się.

10. (utracił moc).

11. W przypadku gdy prawo do świadczeń rodzinnych ustala się na dziecko pozostające pod opieką opiekuna prawnego, ustalając dochód uwzględnia się tylko dochód dziecka.

Art. 6. 1. Zasiłek rodzinny przysługuje osobom, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 1 i 2, do ukończenia przez dziecko:

- 1) 18 roku życia lub
- 2) nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo

3) 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

1a. Zasiłek rodzinny przysługuje osobie uczącej się w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia.

2. Wysokość zasiłku rodzinnego wynosi miesięcznie:

- 1) 44,00 zł⁽⁴¹⁾ na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia;
- 2) 56,00 zł⁽⁴²⁾ na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku życia;
- 3) 65,00 zł⁽⁴³⁾ na dziecko w wieku powyżej 18 roku życia do ukończenia 24 roku życia.

Art. 7. Zasiłek rodzinny nie przysługuje, jeżeli:

- 1) dziecko lub osoba ucząca się pozostają w związku małżeńskim;
- 2) ⁽⁴⁴⁾ dziecko zostało umieszczone w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie albo w pieczy zastępczej;
- 3) osoba ucząca się została umieszczona w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie;
- 4) ⁽⁴⁵⁾ pełnoletnie dziecko lub osoba ucząca się jest uprawniona do zasiłku rodzinnego na własne dziecko;
- 5) osobie samotnie wychowującej dziecko nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od jego rodzica, chyba że:
 - a) rodzice lub jedno z rodziców dziecka nie żyje,
 - b) ojciec dziecka jest nieznany,
 - c) powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone,
 - d) sąd zobowiązał jednego z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka i nie zobowiązał drugiego z rodziców do świadczenia alimentacyjnego na rzecz tego dziecka;
- 6) ⁽⁴⁶⁾ członkowi rodziny przysługuje na dziecko zasiłek rodzinny za granicą, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Art. 8. Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki z tytułu:

- 1) urodzenia dziecka;
- 2) opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego;
- 3) (utracił moc);
- 3a) samotnego wychowywania dziecka;
- 4) (utracił moc);
- 4a) wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej;
- 5) kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego;
- 6) rozpoczęcia roku szkolnego;
- 7) podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Art. 9. 1. Dodatek z tytułu urodzenia dziecka przysługuje matce lub ojcu albo opiekunowi prawnemu dziecka.

2. Dodatek przysługuje opiekunowi faktycznemu dziecka w wieku do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia, jeżeli nie został przyznany rodzicom lub opiekunowi prawnemu dziecka.

3. Dodatek przysługuje jednorazowo, w wysokości 1.000,00 zł.

4. W przypadku wystąpienia o przysposobienie więcej niż jednego dziecka lub urodzenia więcej niż jednego dziecka podczas jednego porodu dodatek przysługuje na każde dziecko.

5. (uchylony).

6. ⁽⁴⁷⁾ Dodatek, o którym mowa w ust. 1, przysługuje, jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu.

7. ⁽⁴⁸⁾ Pozostawanie pod opieką medyczną potwierdza się zaświadczeniem lekarskim lub zaświadczeniem wystawionym przez położną.

8. ⁽⁴⁹⁾ Minister właściwy do spraw zdrowia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, formę opieki medycznej, o której mowa w ust. 6, oraz wzór zaświadczenia, o którym mowa w ust. 7, uwzględniając odpowiednio rodzaje świadczeń zdrowotnych udzielanych kobiecie w okresie ciąży przez lekarza i położną oraz zakres danych niezbędnych do zapewnienia należytego udokumentowania pozostawania jej pod opieką medyczną w okresie od 10 tygodnia ciąży do porodu.

9. ⁽⁵⁰⁾ Przepisu ust. 6 nie stosuje się do osób będących prawnymi lub faktycznymi opiekunami dziecka, a także do osób, które przysposobiły dziecko.

Art. 10. 1. Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli dziecko pozostaje pod jego

faktyczną opieką, uprawnionemu do urlopu wychowawczego, nie dłużej jednak niż przez okres:

- 1) 24 miesiący kalendarzowych;
- 2) 36 miesiący kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad więcej niż jednym dzieckiem urodzonym podczas jednego porodu;
- 3) 72 miesiący kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.
 2. Dodatek przysługuje w wysokości 400,00 zł miesięcznie.
 3. Dodatek przysługujący za niepełne miesiące kalendarzowe wypłaca się w wysokości 1/30 dodatku miesięcznego za każdy dzień. Kwotę dodatku przysługującą za niepełny miesiąc zaokrągla się do 10 groszy w górę.
 4. W przypadku równoczesnego korzystania z urlopu wychowawczego przez oboje rodziców lub opiekunów prawnych dziecka przysługuje jeden dodatek.
 5. Dodatek nie przysługuje osobie, o której mowa w ust. 1, jeżeli:
 - 1) (uchylony);
 - 2) ⁽⁵¹⁾ bezpośrednio przed uzyskaniem prawa do urlopu wychowawczego pozostawała w stosunku pracy przez okres krótszy niż 6 miesięcy;
 - 3) ⁽⁵²⁾ podjęła lub kontynuuje zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, która uniemożliwia sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego;
 - 4) ⁽⁵³⁾ dziecko zostało umieszczone w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu, z wyjątkiem dziecka przebywającego w zakładzie opieki zdrowotnej, oraz w innych przypadkach zaprzestania sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem;
 - 5) w okresie urlopu wychowawczego korzysta z zasiłku macierzyńskiego.
 6. Obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego do okresu zatrudnienia wymaganego do nabycia prawa do dodatku zalicza się okres zatrudnienia na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Art. 11. (uchylony).

Art. 11a. 1. Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka przysługuje samotnie wychowującym dziecko matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od drugiego z rodziców dziecka, ponieważ:

- 1) drugi z rodziców dziecka nie żyje;
 - 2) ojciec dziecka jest nieznan;
 - 3) ⁽⁵⁴⁾ powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone.
2. Dodatek przysługuje również osobie uczącej się, jeżeli oboje rodzice osoby uczącej się nie żyją. Przepisy ust. 1 stosuje się odpowiednio.
 3. Dodatek przysługuje w wysokości 170,00 zł miesięcznie na dziecko, nie więcej jednak niż 340,00 zł na wszystkie dzieci.
 4. W przypadku dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności kwotę dodatku zwiększa się o 80,00 zł na dziecko, nie więcej jednak niż o 160,00 zł na wszystkie dzieci.
 5. W przypadku gdy dochód rodziny nie przekracza 50 % kwot, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2, kwotę dodatku zwiększa się o 50,00 zł na dziecko, nie więcej jednak niż o 100,00 zł na wszystkie dzieci.
 6. W przypadku wyboru dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania, dodatek, o którym mowa w ust. 1, nie przysługuje na żadne dziecko w rodzinie.
 7. Przepis ust. 5 obowiązuje do dnia 31 sierpnia 2006 r.

Art. 12. (utracił moc).

Art. 12a. 1. Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka.

2. Dodatek przysługuje w wysokości 50,00 zł ⁽⁵⁵⁾ miesięcznie na trzecie i na następne dzieci uprawnione do zasiłku rodzinnego.

Art. 13. 1. Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, a także osobie uczącej się na pokrycie zwiększonych wydatków związanych

z rehabilitacją lub kształceniem dziecka w wieku:

- 1) do ukończenia 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności;
 - 2) powyżej 16 roku życia do ukończenia 24 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.
2. Dodatek przysługuje miesięcznie w wysokości:
- 1) 50,00 zł⁽⁵⁶⁾ na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia;
 - 2) 70,00 zł⁽⁵⁷⁾ na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 24 roku życia.

Art. 14. 1. Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, a także osobie uczącej się na częściowe pokrycie wydatków związanych z rozpoczęciem w szkole nowego roku szkolnego.

- 1a. ⁽⁵⁸⁾ Dodatek przysługuje również na dziecko rozpoczynające roczne przygotowanie przedszkolne.
2. ⁽⁵⁹⁾ Dodatek przysługuje raz w roku, w związku z rozpoczęciem roku szkolnego albo rocznego przygotowania przedszkolnego, w wysokości 100,00 zł na dziecko.
3. ⁽⁶⁰⁾ Wniosek o wypłatę dodatku składa się do dnia zakończenia okresu zasiłkowego, w którym rozpoczęto rok szkolny albo roczne przygotowanie przedszkolne.
4. ⁽⁶¹⁾ Wniosek złożony po terminie organ właściwy pozostawia bez rozpoznania.

Art. 15. 1. Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka lub osobie uczącej się:

- 1) w związku z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły ponadgimnazjalnej lub szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki, a także szkoły podstawowej lub gimnazjum w przypadku dziecka lub osoby uczącej się, legitymującej się orzeczeniem o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności - w wysokości 80 zł⁽⁶²⁾ miesięcznie na dziecko albo
 - 2) w związku z dojazdem z miejsca zamieszkania do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły, w przypadku dojazdu do szkoły ponadgimnazjalnej, a także szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki w zakresie odpowiadającym nauce w szkole ponadgimnazjalnej - w wysokości 40 zł⁽⁶³⁾ miesięcznie na dziecko.
2. Dodatek przysługuje przez 10 miesięcy w roku w okresie pobierania nauki od września do czerwca następnego roku kalendarzowego.

Art. 15a. Rada gminy w drodze uchwały może podnieść kwoty dodatków do zasiłku rodzinnego, o których mowa w art. 9-15. Podwyższenie kwot dodatków finansowane jest ze środków własnych gminy.

Rozdział 2a

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka

Art. 15b. 1. Z tytułu urodzenia się żywego dziecka przyznaje się jednorazową zapomogę w wysokości 1.000 zł na jedno dziecko.

2. ⁽⁶⁴⁾ Jednorazowa zapomoga przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka - niezależnie od wysokości dochodów.

3. ⁽⁶⁵⁾ Wniosek o wypłatę jednorazowej zapomogi składa się w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka, a w przypadku gdy wniosek dotyczy dziecka objętego opieką prawną, opieką faktyczną albo dziecka przysposobionego - w terminie 12 miesięcy od dnia objęcia dziecka opieką albo przysposobienia nie później niż do ukończenia przez dziecko 18. roku życia. Wniosek złożony po terminie organ właściwy pozostawia bez rozpoznania.

4. ⁽⁶⁶⁾ Jednorazowa zapomoga nie przysługuje, jeżeli członkowi rodziny przysługuje za granicą świadczenie z tytułu urodzenia dziecka, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

5. ⁽⁶⁷⁾ Zapomoga, o której mowa w ust. 1, przysługuje, jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu.

6. ⁽⁶⁸⁾ Pozostawanie pod opieką medyczną potwierdza się zaświadczeniem lekarskim lub zaświadczeniem wystawionym przez położną. Przepisy wydane na podstawie art. 9 ust. 8 stosuje się odpowiednio.

7. ⁽⁶⁹⁾ Przepisu ust. 5 nie stosuje się do osób będących prawnymi lub faktycznymi opiekunami dziecka, a także do osób, które przysposobiły dziecko.

Art. 15c. Do świadczenia rodzinnego określonego w niniejszym rozdziale nie stosuje się przepisów art. 23 ust. 3-5.

Rozdział 3

Świadczenia opiekuńcze

Art. 16. 1. ⁽⁷⁰⁾ Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

2. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- 1) niepełnosprawnemu dziecku;
- 2) osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 3) osobie, która ukończyła 75 lat.

3. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje także osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia.

4. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje w wysokości 144,00 zł ⁽⁷¹⁾ miesięcznie.

5. ⁽⁷²⁾ Zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje osobie umieszczonej w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie.

5a. ⁽⁷³⁾ Osobom, o których mowa w ust. 2 i 3, zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje, jeżeli członkom rodziny przysługują za granicą świadczenia na pokrycie wydatków związanych z pielęgnacją tych osób, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

6. Zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego.

Art. 17. 1. ⁽⁷⁴⁾ Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje:

- 1) matce albo ojcu,
- 2) ⁽⁷⁵⁾ innym osobom, na których, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.), ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- 3) opiekunowi faktycznemu dziecka

- jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

1a. ⁽⁷⁶⁾ Osobie innej niż spokrewniona w pierwszym stopniu, na której ciąży obowiązek alimentacyjny, przysługuje świadczenie pielęgnacyjne, w przypadku gdy nie ma osoby spokrewnionej w pierwszym stopniu albo gdy osoba ta nie jest w stanie sprawować opieki, o której mowa w ust. 1.

2-2d. ⁽⁷⁷⁾ (uchylone).

3. Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje w wysokości 420,00 zł ⁽⁷⁸⁾ miesięcznie.

4. Świadczenie pielęgnacyjne przysługujące za niepełne miesiące kalendarzowe wypłaca się w wysokości 1/30 świadczenia pielęgnacyjnego za każdy dzień. Należną kwotę świadczenia zaokrągla się do 10 groszy w górę.

5. Świadczenia pielęgnacyjne nie przysługują, jeżeli:

- 1) ⁽⁷⁹⁾ osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego;
- 1a) ⁽⁸⁰⁾ osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do świadczenia pielęgnacyjnego na inną osobę w rodzinie lub poza rodziną;
- 2) osoba wymagająca opieki:
 - a) ⁽⁸¹⁾ pozostaje w związku małżeńskim, chyba że współmałżonek legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
 - b) ⁽⁸²⁾ została umieszczona w rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem, na której ciąży obowiązek alimentacyjny, albo, w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, w

placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu, z wyjątkiem zakładów opieki zdrowotnej;

- 3) osoba w rodzinie ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury na to dziecko;
- 4) ⁽⁸³⁾ osoba w rodzinie ma ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10, albo do świadczenia pielęgnacyjnego na tę lub inną osobę w rodzinie lub poza rodziną;
- 5) ⁽⁸⁴⁾ na osobę wymagającą opieki członek rodziny jest uprawniony za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Art. 17a. ⁽⁸⁵⁾ W przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej przekazał organowi właściwemu informację, że osoba uprawniona lub jej przedstawiciel marnotrawią wypłacane jej świadczenia rodzinne lub wydatkują je niezgodnie z przeznaczeniem, organ właściwy przekazuje należne osobie świadczenia rodzinne w całości lub w części w formie rzeczowej.

Rozdział 4

Zasady weryfikacji świadczeń rodzinnych

Art. 18. 1. ⁽⁸⁶⁾ Kwoty, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2, oraz wysokości świadczeń rodzinnych podlegają weryfikacji co 3 lata, z uwzględnieniem wyników badań prognozy wsparcia dochodowego rodzin.

2. Próg wsparcia dochodowego rodzin bada i przedstawia Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.

3. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, sposób ustalania prognozy wsparcia dochodowego rodzin, w tym grupy wydatków i ich zakres, źródła danych, okres, z jakiego przyjmuje się wysokość cen towarów i usług, uwzględniając poziom wydatków gospodarstw domowych z II kwintyla rozkładu dochodów.

Art. 19. 1. W roku, w którym przeprowadza się weryfikację, o której mowa w art. 18 ust. 1, Rada Ministrów, do dnia 15 maja, przedstawia Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych:

- 1) propozycje wysokości kwot, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2;
- 2) propozycje wysokości świadczeń rodzinnych;
- 3) wyniki badań prognozy wsparcia dochodowego rodzin;
- 4) informację o realizacji świadczeń rodzinnych za okres od poprzedniej weryfikacji, w tym liczbę osób otrzymujących świadczenia rodzinne oraz wydatki na ten cel w poszczególnych latach;
- 5) informację o sytuacji dochodowej rodzin posiadających dzieci na utrzymaniu.

2. Trójstronna Komisja do Spraw Społeczno-Gospodarczych, po otrzymaniu propozycji i informacji Rady Ministrów, uzgadnia wysokość kwot, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2, oraz wysokość świadczeń rodzinnych, w terminie do dnia 15 czerwca danego roku kalendarzowego.

3. ⁽⁸⁷⁾ Wysokość zasiłku rodzinnego od dnia 1 listopada 2009 r. nie może być niższa niż 40 % wartości koszyka żywnościowego dla danej grupy wieku ustalonej w badaniach prognozy wsparcia dochodowego rodzin.

4. ⁽⁸⁸⁾ W przypadku gdy Trójstronna Komisja do Spraw Społeczno-Gospodarczych nie uzgodni w terminie, o którym mowa w ust. 2, wysokości kwot, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2, oraz wysokości świadczeń rodzinnych, Rada Ministrów ustala kwoty, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2, oraz wysokość świadczeń rodzinnych, w drodze rozporządzenia, w terminie do dnia 15 sierpnia danego roku, na poziomie nie niższym niż wynika to z propozycji, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2.

5. ⁽⁸⁹⁾ Wysokość kwot, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2, oraz wysokość świadczeń rodzinnych ogłasza się w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", w drodze obwieszczenia Prezesa Rady Ministrów, w terminie do dnia 15 sierpnia roku, w którym przeprowadza się weryfikację.

Rozdział 5

Podmioty realizujące zadania w zakresie świadczeń rodzinnych

Art. 20. 1. Organ właściwy realizuje zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej.

2. Postępowanie w sprawie świadczeń rodzinnych prowadzi organ właściwy.

3. ⁽⁹⁰⁾ Organ właściwy może upoważnić, w formie pisemnej, swojego zastępcę, pracownika urzędu albo kierownika

ośrodka pomocy społecznej lub innej jednostki organizacyjnej gminy, a także inną osobę na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej lub innej jednostki organizacyjnej gminy do prowadzenia postępowania w sprawach, o których mowa w ust. 2, a także do wydawania w tych sprawach decyzji.

4. W przypadku upoważnienia kierownika ośrodka pomocy społecznej, w ośrodku tym tworzy się komórkę organizacyjną do realizacji świadczeń rodzinnych. Realizacja świadczeń rodzinnych nie może powodować nieprawidłowości w wykonywaniu zadań pomocy społecznej, a także nie może naruszać norm zatrudnienia pracowników socjalnych określonych w [przepisach](#) o pomocy społecznej.

Art. 21. 1. Samorząd województwa realizuje zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadania zlecone z zakresu administracji rządowej. Do zadań tych należy:

- 1) pełnienie funkcji instytucji właściwej w związku z udziałem Rzeczypospolitej Polskiej w koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w przypadku przemieszczania się osób w granicach Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
- 2) wydawanie decyzji w sprawach świadczeń rodzinnych realizowanych w związku z koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego.

2. Marszałek województwa właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o świadczenia rodzinne może, w formie pisemnej, upoważnić dyrektora, jego zastępcę lub innego pracownika regionalnego ośrodka polityki społecznej albo innego pracownika urzędu marszałkowskiego do załatwiania w jego imieniu spraw dotyczących realizacji świadczeń rodzinnych w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego i wydawania w tych sprawach decyzji.

3. Świadczenia rodzinne przyznane decyzją wydaną przez marszałka województwa wypłaca organ właściwy.

Art. 22. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego jest władzą właściwą oraz instytucją łącznikową w zakresie świadczeń rodzinnych w związku z udziałem Rzeczypospolitej Polskiej w koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Art. 22a. 1. Rada gminy w drodze uchwały może przyznać zamieszkałym na terenie jej działania osobom jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia ich dziecka.

2. Do zapomogi, o której mowa w ust. 1, nie stosuje się przepisów rozdziałów 4, 6 i 7.

3. Szczegółowe zasady udzielania zapomogi określa uchwała rady gminy.

4. W związku z urodzeniem się jednego dziecka może być przyznana tylko jedna zapomoga.

5. Wypłaty zapomóg finansowane są ze środków własnych gminy.

Rozdział 6

Postępowanie w sprawach przyznawania i wypłacania świadczeń rodzinnych

Art. 23. 1. ⁽⁹¹⁾ Ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych oraz ich wypłata następują odpowiednio na wniosek małżonków, jednego z małżonków, rodziców, jednego z rodziców, opiekuna faktycznego dziecka, opiekuna prawnego dziecka, osoby uczącej się, pełnoletniej osoby niepełnosprawnej lub innej osoby upoważnionej do reprezentowania dziecka lub pełnoletniej osoby niepełnosprawnej, a także osób, na których, zgodnie z przepisami [ustawy](#) z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ciąży obowiązek alimentacyjny.

2. Wniosek składa się w urzędzie gminy lub miasta właściwym ze względu na miejsce zamieszkania osoby, o której mowa w ust. 1.

3. Wniosek powinien zawierać dane dotyczące:

- 1) ⁽⁹²⁾ osoby występującej o przyznanie świadczeń rodzinnych, w tym: imię, nazwisko, datę urodzenia, numer PESEL, a w razie gdy nie nadano numeru PESEL - serię i numer dowodu osobistego lub paszportu oraz w razie potrzeby nazwę organu rentowego wypłacającego emeryturę lub rentę, numer emerytury lub renty lub numer konta w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego;
- 2) dzieci pozostających na utrzymaniu osoby, o której mowa w ust. 1, w tym: imię, nazwisko, numer PESEL, datę urodzenia, stan cywilny.

4. Do wniosku należy dołączyć odpowiednio:

- 1) ⁽⁹³⁾ zaświadczenia o dochodzie podlegającym opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych, na zasadach określonych w [art. 27, 30b, 30c i 30e](#) ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, każdego członka rodziny, wydane przez naczelnika właściwego urzędu skarbowego, zawierające informacje o wysokości:
 - a) dochodu,

- b) składek na ubezpieczenia społeczne odliczonych od dochodu,
- c) należnego podatku;
- 2) ⁽⁹⁴⁾ zaświadczenia dokumentujące wysokość innych dochodów;
- 3) oświadczenie o deklarowanych dochodach osiąganych przez osoby podlegające **przepisom** o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, zawierające w szczególności informacje o:
 - a) wysokości dochodu,
 - b) wysokości należnych składek na ubezpieczenia społeczne,
 - c) wysokości należnych składek na ubezpieczenie zdrowotne,
 - d) wysokości i formie opłacanego podatku dochodowego,
 - e) wysokości dochodu po odliczeniu należnych składek i podatku;
- 4) inne zaświadczenia lub oświadczenia oraz dowody niezbędne do ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych, w tym:
 - a) dokument stwierdzający wiek dziecka,
 - b) orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności,
 - c) ⁽⁹⁵⁾ prawomocny wyrok sądu rodzinnego stwierdzający przysposobienie lub zaświadczenie sądu rodzinnego lub ośrodka adopcyjnego o prowadzonym postępowaniu sądowym w sprawie o przysposobienie dziecka,
 - d) prawomocny wyrok sądu rodzinnego orzekający rozwód lub separację,
 - e) orzeczenie sądu rodzinnego o ustaleniu opiekuna prawnego dziecka,
 - f) zaświadczenie o uczęszczaniu dziecka do szkoły lub szkoły wyższej,
 - g) zaświadczenie z urzędu pracy o braku propozycji zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej dla osoby ubiegającej się o dodatek, o którym mowa w *art. 11*⁽⁹⁶⁾,
 - h) zaświadczenie pracodawcy o terminie urlopu wychowawczego i okresie, na jaki został udzielony, oraz o okresach zatrudnienia,
 - i) ⁽⁹⁷⁾ zaświadczenie lub oświadczenie o wysokości składek na ubezpieczenie zdrowotne.

4a. ⁽⁹⁸⁾ W przypadku gdy w stosunku do osoby ubiegającej się o świadczenia rodzinne wystąpią wątpliwości dotyczące okoliczności, o których mowa w art. 3 pkt 17a, organ właściwy może przeprowadzić wywiad.

4aa. ⁽⁹⁹⁾ Jeżeli w stosunku do osoby ubiegającej się o świadczenie pielęgnacyjne lub osoby pobierającej to świadczenie wystąpią wątpliwości dotyczące okoliczności, o których mowa w art. 17, organ właściwy może przeprowadzić wywiad.

4b. ⁽¹⁰⁰⁾ W przypadkach, o których mowa w ust. 4a i 4aa, organ właściwy może wystąpić do ośrodka pomocy społecznej o udzielenie informacji o okolicznościach, o których mowa w art. 3 pkt 17a lub art. 17, jeżeli okoliczności te zostały ustalone w rodzinnym wywiadzie środowiskowym przeprowadzonym nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem otrzymania przez ośrodek pomocy społecznej wniosku o udzielenie informacji.

4c. ⁽¹⁰¹⁾ Przepis ust. 4b stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy organ właściwy upoważnił do prowadzenia postępowania w sprawie świadczeń rodzinnych kierownika ośrodka pomocy społecznej lub kierownika innej jednostki organizacyjnej gminy, lub inną osobę na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej, lub kierownika innej jednostki organizacyjnej gminy.

4d. ⁽¹⁰²⁾ W przypadku utraty dochodu lub uzyskania dochodu do wniosku o świadczenia rodzinne należy dołączyć dokumenty potwierdzające ich utratę lub uzyskanie oraz ich wysokość.

5. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb postępowania w sprawach o przyznanie świadczeń rodzinnych, wstrzymywania lub zawieszenia wypłaty tych świadczeń, a także sposób ustalania dochodu uprawniającego do świadczeń rodzinnych i wzory:

- 1) wniosków o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych,
 - 2) zaświadczenia z urzędu skarbowego, o którym mowa w ust. 4 pkt 1,
 - 3) oświadczeń o dochodach rodziny, w tym oświadczeń osób rozliczających się na podstawie **przepisów** o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, oraz innych oświadczeń i dowodów niezbędnych do ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych,
 - 4) wywiadu, o którym mowa w ust. 4a,
 - 5) oświadczenia o dochodach członków rodziny uzyskanych w poprzednim roku kalendarzowym,
- kierując się koniecznością zapewnienia stosownej dokumentacji niezbędnej do sprawnego realizacji świadczeń rodzinnych.

5a. ⁽¹⁰³⁾ Ilekroć w postępowaniach w sprawach o przyznanie świadczeń rodzinnych wymagane jest potwierdzenie następujących okoliczności:

- 1) uczęszczanie dziecka do szkoły lub szkoły wyższej,
- 2) wysokość dochodu rodziny lub członków rodziny uzyskanego przez rodzinę lub członków rodziny w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy, w tym dochodów, o których mowa w ust. 4 pkt 1 i 2,
- 3) wielkość gospodarstwa rolnego,

- 4) wysokość opłaty za pobyt członka rodziny w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie,
 - 5) termin i okres, na jaki został udzielony przez pracodawcę urlop wychowawczy oraz okresy zatrudnienia,
 - 6) zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych,
 - 7) niekorzystanie z całodobowej opieki nad dzieckiem umieszczonym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym,
 - 8) brak propozycji zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej
- osoba ubiegająca się o przyznanie świadczenia rodzinnego może przedłożyć stosowne zaświadczenie albo oświadczenie.

5b. ⁽¹⁰⁴⁾ W przypadku złożenia oświadczenia potwierdzającego okoliczności, o których mowa w ust. 5a pkt 4, dołącza się dowód wniesionej opłaty, a w przypadku, o którym mowa w ust. 5a pkt 6, dołączana jest również kopia imiennego raportu miesięcznego osoby ubezpieczonej potwierdzająca odprowadzanie składek na ubezpieczenie społeczne.

5c. ⁽¹⁰⁵⁾ Oświadczenia, o których mowa w ust. 5a, składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: "Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.". Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.

6. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji, określili, w drodze rozporządzenia:

- 1) opis systemów teleinformatycznych stosowanych w urzędach administracji publicznej realizujących zadania w zakresie świadczeń rodzinnych, zawierający strukturę systemu, wymaganą minimalną funkcjonalność systemu oraz zakres komunikacji między elementami struktury systemu, w tym zestawienie struktur dokumentów elektronicznych, formatów danych oraz protokołów komunikacyjnych i szyfrujących, o których mowa w [art. 13](#) ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. Nr 64, poz. 565 oraz z 2006 r. Nr 12, poz. 65 i Nr 73, poz. 501),
 - 2) wymagania standaryzujące w zakresie bezpieczeństwa, wydajności i rozwoju systemu,
 - 3) sposób postępowania w zakresie stwierdzania zgodności oprogramowania z opisem systemu
- mając na uwadze zapewnienie spójności systemów teleinformatycznych stosowanych w urzędach administracji publicznej do realizacji zadań w zakresie świadczeń rodzinnych, w szczególności w zakresie jednorodności zakresu i rodzaju danych, która umożliwi ich scalanie w zbiór centralny, a także zachowanie zgodności z minimalnymi wymogami i sposobem stwierdzania zgodności oprogramowania, określonymi na podstawie [ustawy](#) z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne.

7. Urzędy administracji publicznej do realizacji zadań w zakresie świadczeń rodzinnych używają oprogramowania, które jest zgodne z wymaganiami określonymi przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego w przepisach wydanych na podstawie ust. 6, i z jego zastosowaniem sporządzają sprawozdawczość, którą przekazują wojewodzie.

8. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego może utworzyć rejestr centralny obejmujący dane dotyczące osób pobierających świadczenia rodzinne oraz wartości udzielonych świadczeń, gromadzone na podstawie przepisów ustawy przez organy właściwe podczas realizacji zadań w zakresie świadczeń rodzinnych, oraz może przetwarzać te dane na zasadach określonych w [przepisach](#) o ochronie danych osobowych. Organ właściwy przekazuje dane do rejestru centralnego, wykorzystując oprogramowanie, o którym mowa w ust. 7.

Art. 23a. ⁽¹⁰⁶⁾ 1. W przypadku gdy członek rodziny osoby uprawnionej do świadczeń rodzinnych przebywa poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w państwie, w którym mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, organ właściwy przekazuje wniosek wraz z dokumentami do marszałka województwa.

2. W przypadku wyjazdu członka rodziny do państwa, o którym mowa w ust. 1, po wydaniu przez organ właściwy decyzji przyznającej świadczenia rodzinne, organ właściwy występuje do marszałka województwa o ustalenie, czy w sprawie mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

2a. ⁽¹⁰⁷⁾ Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się w przypadku wyjazdu lub pobytu turystycznego, leczniczego lub związanego z podjęciem przez dziecko kształcenia poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

3. W przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2, marszałek województwa ustala, czy w przekazanej sprawie mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

4. W przypadku gdy marszałek województwa w sytuacji, o której mowa w ust. 1, ustali, że mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, wydaje decyzję zgodnie z art. 21.

5. ⁽¹⁰⁸⁾ W przypadku gdy marszałek województwa, w sytuacji, o której mowa w ust. 2, ustali, że mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, organ właściwy uchyla decyzję przyznającą świadczenia rodzinne od dnia, w którym osoba podlega ustawodawstwu państwa, o którym mowa w ust. 1, w zakresie świadczeń rodzinnych w związku ze stosowaniem przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

6. ⁽¹⁰⁹⁾ W przypadku, o którym mowa w ust. 5, marszałek województwa wydaje decyzję w sprawie świadczeń rodzinnych zgodnie z art. 21 od dnia, w którym osoba podlega ustawodawstwu państwa, o którym mowa w ust. 1, w

zakresie świadczeń rodzinnych w związku ze stosowaniem przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

7. W przypadku gdy marszałek województwa ustali, że w sprawie nie mają zastosowania przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego:

- 1) przekazuje sprawę organowi właściwemu w celu ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych - w przypadku, o którym mowa w ust. 1;
- 2) informuje o tym fakcie organ właściwy - w przypadku, o którym mowa w ust. 2.

8. Organ właściwy w przypadku, o którym mowa w ust. 7 pkt 1, ustala prawo do świadczeń rodzinnych od miesiąca złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 1.

9. ⁽¹¹⁰⁾ Marszałek województwa ustala i dochodzi zwrotu nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych w sprawach, w których mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Przepis art. 30 stosuje się odpowiednio.

10. ⁽¹¹¹⁾ W przypadku zwrotu przez instytucję państwa, o którym mowa w ust. 1, nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych zgodnie z przepisami o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, marszałek województwa może umorzyć pozostałą kwotę nienależnie pobranych świadczeń łącznie z ustawowymi odsetkami w całości lub w części, w szczególności jeśli pozostała kwota wynika z różnicy kursowej.

Art. 24. 1. ⁽¹¹²⁾ Prawo do świadczeń rodzinnych ustala się na okres zasiłkowy, z wyjątkiem świadczeń, o których mowa w art. 9 i art. 14-17.

2. ⁽¹¹³⁾ Prawo do świadczeń rodzinnych ustala się, począwszy od miesiąca, w którym wpłynął wniosek z prawidłowo wypełnionymi dokumentami, do końca okresu zasiłkowego.

2a. ⁽¹¹⁴⁾ Jeżeli w okresie trzech miesięcy, licząc od dnia wydania orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, zostanie złożony wniosek o ustalenie prawa do zasiłku pielęgnacyjnego lub świadczenia pielęgnacyjnego, prawo to ustala się począwszy od miesiąca, w którym złożono wniosek o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności.

3. ⁽¹¹⁵⁾ W przypadku ustalania prawa do świadczeń rodzinnych uzależnionych od niepełnosprawności osoby, prawo do świadczeń rodzinnych ustala się na okres zasiłkowy, chyba że orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zostało wydane na czas określony. W tym przypadku prawo do świadczeń rodzinnych ustala się do ostatniego dnia miesiąca, w którym upływa termin ważności orzeczenia, nie dłużej jednak niż do końca okresu zasiłkowego.

3a. ⁽¹¹⁶⁾ W przypadku utraty ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności i ponownego ustalenia niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności stanowiącego kontynuację poprzedniego orzeczenia, prawo do świadczeń rodzinnych uzależnionych od niepełnosprawności ustala się od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym upłynął termin ważności poprzedniego orzeczenia, jeżeli osoba spełnia warunki uprawniające do nabycia tych świadczeń oraz złożyła wniosek o ustalenie:

- 1) niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności w terminie miesiąca od dnia utraty ważności poprzedniego orzeczenia i
- 2) prawa do świadczeń rodzinnych uzależnionych od niepełnosprawności w terminie trzech miesięcy od dnia wydania orzeczenia.

3b. ⁽¹¹⁷⁾ (uchylony).

4. ⁽¹¹⁸⁾ Prawo do zasiłku pielęgnacyjnego lub świadczenia pielęgnacyjnego ustala się na czas nieokreślony, chyba że orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zostało wydane na czas określony. W przypadku wydania orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności na czas określony prawo do zasiłku pielęgnacyjnego lub świadczenia pielęgnacyjnego ustala się do ostatniego dnia miesiąca, w którym upływa termin ważności orzeczenia.

5. Zasiłek rodzinny przysługuje za wrzesień, jeżeli dziecko lub osoba ucząca się legitymujące się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności po ukończeniu nauki w szkole zostały przyjęte, w tym samym roku kalendarzowym, do szkoły wyższej.

6. ⁽¹¹⁹⁾ W razie utraty dochodu prawo do świadczeń rodzinnych ustala się od pierwszego miesiąca następującego po miesiącu, w którym nastąpiła utrata dochodu, nie wcześniej jednak niż od miesiąca złożenia wniosku.

7. ⁽¹²⁰⁾ W przypadku gdy uzyskanie dochodu powoduje utratę prawa do świadczeń rodzinnych, świadczenia nie przysługują od miesiąca następującego po pierwszym miesiącu od miesiąca, w którym dochód został uzyskany.

Art. 24a. ⁽¹²¹⁾ 1. W przypadku złożenia nieprawidłowo wypełnionego wniosku podmiot realizujący świadczenia wzywa pisemnie osobę ubiegającą się o świadczenia do poprawienia lub uzupełnienia wniosku w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania. Niezastosowanie się do wezwania skutkuje pozostawieniem wniosku bez rozpatrzenia.

2. W przypadku gdy osoba złoży wniosek bez wymaganych dokumentów, podmiot realizujący świadczenia przyjmuje wniosek i wyznacza termin nie krótszy niż 14 dni i nie dłuższy niż 30 dni na uzupełnienie brakujących dokumentów. Niezastosowanie się do wezwania skutkuje pozostawieniem wniosku bez rozpatrzenia.

3. W przypadku gdy przyczyną niedostarczenia wymaganego dokumentu przez osobę składającą wniosek jest niewydanie dokumentu przez właściwą instytucję w ustawowo określonym, w odrębnych przepisach, terminie oraz osoba może to udokumentować, świadczenia przysługują począwszy od miesiąca, w którym wniosek został złożony.

Art. 25. 1. W przypadku wystąpienia zmian w liczbie członków rodziny, uzyskania dochodu lub innych zmian mających wpływ na prawo do świadczeń rodzinnych osoba, o której mowa w art. 23 ust. 1, jest obowiązana do niezwłocznego powiadomienia o tym organu wypłacającego świadczenia rodzinne.

2. W przypadku gdy w okresie zasiłkowym dziecko osiągnęło wiek powodujący przejście do następnej grupy wiekowej, zasiłek rodzinny wypłaca się w wysokości odpowiadającej nowej grupie wiekowej dziecka, od miesiąca następującego po miesiącu, w którym nastąpiła ta zmiana.

3. Osoby otrzymujące świadczenia rodzinne, instytucje publiczne i organizacje pozarządowe są obowiązane do udzielania, na żądanie organu właściwego, wyjaśnień oraz informacji co do okoliczności mających wpływ na prawo do świadczeń rodzinnych.

Art. 25a. (uchylony).

Art. 26. 1. Świadczenia rodzinne wypłaca się nie później niż do ostatniego dnia miesiąca, za który przyznane zostało świadczenie rodzinne.

2. W przypadku złożenia wniosku w sprawie ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych po 10 dniu miesiąca, świadczenia rodzinne za dany miesiąc wypłaca się najpóźniej do ostatniego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym złożono wniosek.

2a. ⁽¹²²⁾ Wnioski w sprawie ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych na nowy okres zasiłkowy są przyjmowane od dnia 1 września.

3. ⁽¹²³⁾ W przypadku gdy osoba ubiegająca się o świadczenia rodzinne na nowy okres zasiłkowy złoży wniosek wraz z dokumentami do dnia 30 września, ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych oraz wypłata świadczeń przysługujących za miesiąc listopad następuje do dnia 30 listopada.

4. ⁽¹²⁴⁾ W przypadku gdy osoba ubiegająca się o świadczenia rodzinne na nowy okres zasiłkowy złoży wniosek wraz z dokumentami w okresie od dnia 1 października do dnia 30 listopada, ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych oraz wypłata świadczeń przysługujących za miesiąc listopad następuje do dnia 31 grudnia.

5. Wniosek o dodatek, o którym mowa w art. 9, składa się do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia.

6. ⁽¹²⁵⁾ Podmiot realizujący świadczenia rodzinne jest obowiązany poinformować osoby ubiegające się o świadczenia rodzinne o terminach składania wniosków, o których mowa w ust. 3 i 4 oraz w art. 24.

Art. 27. 1. W przypadku zbiegu prawa rodziców, opiekunów faktycznych dziecka lub opiekunów prawnych dziecka do świadczeń rodzinnych świadczenia te wypłaca się temu z rodziców, opiekunów faktycznych dziecka lub opiekunów prawnych dziecka, który pierwszy złożył wniosek.

2. Jeżeli dziecko nie pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym z obojgiem rodziców, świadczenia rodzinne wypłaca się temu z rodziców, pod którego opieką dziecko się znajduje.

3. W przypadku zbiegu prawa do zasiłku rodzinnego z prawem do walutowego dodatku rodzinnego przysługującego pracownikom polskich placówek dyplomatycznych i urzędów konsularnych przysługuje prawo do jednego wybranego świadczenia.

4. ⁽¹²⁶⁾ W razie zbiegu uprawnień do świadczenia pielęgnacyjnego przysługującego więcej niż jednej osobie sprawującej opiekę nad osobą lub osobami wymagającymi opieki wypłaca się tylko jedno świadczenie osobie, która pierwsza złożyła wniosek.

Art. 28. 1. Wstrzymuje się wypłatę świadczeń rodzinnych, jeżeli osoba, o której mowa w art. 23 ust. 1, odmówiła udzielenia lub nie udzieliła, w wyznaczonym terminie, wyjaśnień co do okoliczności mających wpływ na prawo do świadczeń rodzinnych.

2. W przypadku udzielenia wyjaśnień, o których mowa w ust. 1, wypłaca się świadczenia rodzinne od miesiąca, w którym wpłynęły wyjaśnienia, do końca okresu zasiłkowego, jeżeli osoba spełnia warunki określone w ustawie.

3. Wstrzymuje się wypłatę świadczeń rodzinnych, jeżeli osoba, o której mowa w art. 23 ust. 1, nie podejmuje świadczeń rodzinnych przez trzy kolejne miesiące kalendarzowe.

4. W przypadku zgłoszenia się osoby po upływie trzech miesięcy wypłaca się jej świadczenia za cały okres wstrzymania, jeżeli osoba spełnia warunki określone w ustawie.

5. Jeżeli wznowienie wypłaty wstrzymanych świadczeń rodzinnych nie nastąpi do końca okresu zasiłkowego, prawo do świadczeń rodzinnych wygasa.

Art. 29. 1. Podmiot realizujący zadania w zakresie świadczeń rodzinnych może gromadzić i przetwarzać, w zakresie określonym w ustawie, dane osobowe osoby, o której mowa w art. 23 ust. 1, oraz członków jej rodziny.

2. Pracodawcy, właściwe jednostki organizacyjne podległe Ministrowi Obrony Narodowej, ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, Szefowi Agencji Wywiadu, Szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Ministrowi Sprawiedliwości, podmioty wypłacające uposażenie osobom w stanie spoczynku lub uposażenie rodzinne, jednostki, które zawarły umowę agencyjną lub umowę zlecenia albo umowę o świadczenie usług, rolnicze spółdzielnie produkcyjne, właściwe organy finansowe, organy emerytalne lub rentowe, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, zwany dalej "Zakładem", Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz urzędy administracji rządowej i samorządowej są obowiązani wydawać zaświadczenia niezbędne do ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych. Wydawanie zaświadczeń jest wolne od opłat.

Art. 30. 1. Osoba, która pobrała nienależnie świadczenia rodzinne, jest obowiązana do ich zwrotu.

2. Za nienależnie pobrane świadczenia rodzinne uważa się:

- 1) świadczenia rodzinne wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń rodzinnych albo wstrzymanie wypłaty świadczeń rodzinnych w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca te świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia rodzinne przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą te świadczenia;
- 3) ⁽¹²⁷⁾ świadczenia rodzinne wypłacone w przypadku, o którym mowa w art. 23a ust. 5, za okres od dnia, w którym osoba stała się uprawniona do świadczeń rodzinnych w innym państwie w związku ze stosowaniem przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, do dnia wydania decyzji o uchyleniu decyzji przyznającej świadczenia rodzinne;
- 4) ⁽¹²⁸⁾ świadczenia rodzinne przyznane na podstawie decyzji, której następnie stwierdzono nieważność z powodu jej wydania bez podstawy prawnej lub z rażącem naruszeniem prawa albo świadczenie rodzinne przyznane na podstawie decyzji, która została następnie uchylona w wyniku wznowienia postępowania i osobie odmówiono prawa do świadczenia rodzinnego.

2a. ⁽¹²⁹⁾ (uchylony).

3. Należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat, licząc od dnia, w którym decyzja ustalająca te należności stała się ostateczna.

4. Bieg przedawnienia przerywa: odroczenie terminu płatności należności, rozłożenie spłaty należności na raty i każda inna czynność zmierzająca do ściągnięcia należności, jeżeli o czynności tej dłużnik został zawiadomiony.

5. Nie wydaje się decyzji o zwrocie nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych, jeżeli od terminu ich pobrania upłynęło więcej niż 10 lat.

6. Kwoty nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych ustalone ostateczną decyzją podlegają potrąceniu z wypłacanych świadczeń rodzinnych.

7. Nienależnie pobrane świadczenia rodzinne podlegają egzekucji w trybie [przepisów](#) o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

8. ⁽¹³⁰⁾ Kwoty świadczeń rodzinnych, o których mowa w ust. 2, podlegają zwrotowi łącznie z ustawowymi odsetkami na rachunek bankowy wskazany przez organ właściwy. Odsetki są naliczane od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczeń rodzinnych do dnia spłaty.

9. ⁽¹³¹⁾ Organ właściwy, który wydał decyzję w sprawie nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych, może umorzyć kwotę nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych łącznie z odsetkami w całości lub w części, odroczyć termin płatności albo rozłożyć na raty, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji rodziny.

10. ⁽¹³²⁾ W przypadku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych w formie czeku, nie realizuje się czeku, gdy kwota zwrotu jest niższa niż koszty obsługi czeku.

11. ⁽¹³³⁾ W przypadku śmierci osoby, która pobrała nienależnie świadczenia rodzinne, należności, o których mowa w ust. 2 i 8, wygasają.

Art. 31. Jeżeli odmowa przyznania świadczeń rodzinnych lub ustalenie ich wysokości były następstwem błędu podmiotu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych, wypłata świadczeń rodzinnych może nastąpić za 3 lata wstecz, licząc od dnia zawiadomienia o popełnieniu błędu lub dnia wydania decyzji prostującej błąd z urzędu.

Art. 32. 1. ⁽¹³⁴⁾ Organ właściwy oraz marszałek województwa mogą bez zgody strony zmienić lub uchylić ostateczną decyzję administracyjną, na mocy której strona nabyła prawo do świadczeń rodzinnych, jeżeli uległa zmianie sytuacja

rodzina lub dochodowa rodziny mająca wpływ na prawo do świadczeń rodzinnych, członek rodziny nabył prawo do świadczeń rodzinnych w innym państwie w związku ze stosowaniem przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego albo osoba nienależnie pobrała świadczenie rodzinne.

1a. ⁽¹³⁵⁾ Zmiana decyzji na korzyść strony nie wymaga jej zgody.

2. W sprawach nieuregulowanych w niniejszej ustawie stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.³⁾).

Rozdział 7

Finansowanie świadczeń rodzinnych

Art. 33. 1. Do finansowania świadczeń rodzinnych mają zastosowanie przepisy o finansach publicznych.

2. Świadczenia rodzinne i koszty ich obsługi, składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne są finansowane w formie dotacji celowej z budżetu państwa.

2a. Koszty obsługi, o których mowa w ust. 2, wynoszą 3 % otrzymanej dotacji na świadczenia rodzinne oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego, nie mniej jednak niż 6.000 zł rocznie dla organu właściwego.

2b. Zwroty nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych w trakcie danego roku budżetowego nie mają wpływu na wysokość kosztów obsługi, o których mowa w ust. 2a.

3. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb przekazywania środków finansowych na wypłaty świadczeń rodzinnych podmiotom, o których mowa w art. 48 i 49, uwzględniający etapy realizacji świadczeń rodzinnych przez właściwe organy i podmioty;
- 2) sposób sporządzania sprawozdań rzeczowo-finansowych o zadaniach z zakresu świadczeń rodzinnych zrealizowanych ze środków budżetu państwa oraz budżetów gmin, uwzględniając w szczególności terminy i sposoby ich przedstawiania oraz wzory tych sprawozdań.

Rozdział 8

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 34. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.⁴⁾) wprowadza się następujące zmiany: (zmiany pominięte).

Art. 35. W ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2002 r. Nr 110, poz. 968, z późn. zm.⁵⁾) wprowadza się następujące zmiany: (zmiany pominięte).

Art. 36. W ustawie z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym (Dz. U. z 1991 r. Nr 45, poz. 200, z późn. zm.⁶⁾) w art. 4 wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w ust. 4a wyrazy "31 grudnia 2003 r." zastępuje się wyrazami "30 kwietnia 2004 r.";
- 2) w ust. 5a wyrazy "31 grudnia 2003 r." zastępuje się wyrazami "30 kwietnia 2004 r.";
- 3) w ust. 7 wyrazy "31 grudnia 2003 r." zastępuje się wyrazami "30 kwietnia 2004 r.";
- 4) po ust. 7 dodaje się ust. 7a w brzmieniu:

"7a. W przypadku osób ubiegających się o świadczenia z funduszu alimentacyjnego za okres po 31 grudnia 2003 r. świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują, jeżeli przeciętny miesięczny dochód na osobę w rodzinie uprawnionego uzyskany w 2002 r. nie przekracza 612 zł."

Art. 37. W ustawie z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 1998 r. Nr 64, poz. 414, z późn. zm.⁷⁾) wprowadza się następujące zmiany: (zmiany pominięte).

Art. 38. W ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25, z późn. zm.⁸⁾) wprowadza się następujące zmiany: (zmiany pominięte).

Art. 39. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176, z późn. zm.⁹⁾) w art. 21 w ust. 1 pkt 8 otrzymuje brzmienie:

"8) świadczenia rodzinne wypłacone na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, dodatki rodzinne i pielęgnacyjne oraz zasiłki porodowe wypłacone na podstawie odrębnych przepisów,".

Art. 40. W [ustawie](#) z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych (Dz. U. z 1998 r. Nr 102, poz. 651, z późn. zm.¹⁰⁾) wprowadza się następujące zmiany: (zmiany pominięte).

Art. 41. W [ustawie](#) z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514, z późn. zm.¹¹⁾) wprowadza się następujące zmiany: (zmiany pominięte).

Art. 42. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.¹²⁾) [art. 209](#) otrzymuje brzmienie:

"Art. 209. § 1. Kto uporczywie uchyli się od wykonania ciężącego na nim z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez nielożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to naraża ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego, organu pomocy społecznej lub organu udzielającego odpowiedniego świadczenia rodzinnego.

§ 3. Jeżeli pokrzywdzonemu przyznano odpowiednie świadczenie rodzinne, ściganie odbywa się z urzędu."

Art. 43. W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz. U. Nr 137, poz. 926, z późn. zm.¹³⁾) w [art. 299](#) wprowadza się następujące zmiany:

1) w § 3 w pkt 8 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 9 w brzmieniu:

"9) wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast w zakresie prowadzonych postępowań o przyznanie świadczeń rodzinnych.";

2) § 4 otrzymuje brzmienie:

"§ 4. Informacje o numerach rachunków bankowych posiadanych przez podatników mogą być udostępniane:

1) Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,

2) komornikom sądowym w związku z toczącym się postępowaniem egzekucyjnym,

3) wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast w zakresie prowadzonych postępowań o przyznanie świadczeń rodzinnych."

Art. 44. W [ustawie](#) z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887, z późn. zm.¹⁴⁾) wprowadza się następujące zmiany: (zmiany pominięte).

Art. 45. W [ustawie](#) z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118, z późn. zm.¹⁵⁾) wprowadza się następujące zmiany: (zmiany pominięte).

Art. 46. W [ustawie](#) z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz. U. Nr 45, poz. 391, z późn. zm.¹⁶⁾) wprowadza się następujące zmiany: (zmiany pominięte).

Rozdział 9

Przepisy przejściowe i dostosowujące

Art. 47. 1. W okresie od dnia 1 maja 2004 r. do dnia 31 sierpnia 2006 r. wysokość miesięcznego zasiłku rodzinnego wynosi:

1) 43,00 zł na pierwsze i drugie dziecko;

2) 53,00 zł na trzecie dziecko;

3) 66,00 zł na czwarte i kolejne dziecko.

2. W okresie od dnia 1 maja 2004 r. do dnia 31 sierpnia 2005 r. prawo do świadczeń rodzinnych ustala się na podstawie dochodu uzyskanego przez rodzinę w roku kalendarzowym 2002.

Art. 48. 1. Do dnia przekazania organowi właściwemu realizacji zadań w zakresie świadczeń rodzinnych wniosek o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych oraz ich wypłatę składa się odpowiednio do podmiotów, o których mowa w ust. 2 pkt 2 i art. 49 ust. 1 pkt 2.

2. W okresie od dnia 1 maja 2004 r. do dnia 31 sierpnia 2005 r. świadczenia rodzinne przyznają i wypłacają:

1) zasiłek rodzinny, o którym mowa w art. 6, oraz dodatki do zasiłku rodzinnego, o których mowa w art. 9-15, a także zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne - organ właściwy:

- a) osobom bezrobotnym oraz osobom pobierającym zasiłek przedemerytalny lub świadczenie przedemerytalne,
 - b) osobom, którym do dnia wejścia w życie ustawy zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne przyznawały i wypłacały ośrodki pomocy społecznej,
 - c) osobom ubiegającym się o dodatki, o których mowa w art. 10-12⁽¹³⁶⁾, lub o świadczenie pielęgnacyjne, o którym mowa w art. 17,
 - d) osobom zatrudnionym lub wykonującym pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej u pracodawcy zatrudniającego w dniu 31 marca 2004 r. nie więcej niż 4 pracowników,
 - e) osobom, którym są wypłacane za okres po ustaniu zatrudnienia zasiłki z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa,
 - f) posłom i senatorom,
 - g) osobom, którym po dniu wejścia w życie ustawy ustalone zostało prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej, renty socjalnej lub uposażenia rodzinnego;
- 2) zasiłek rodzinny, o którym mowa w art. 6, oraz dodatki, o których mowa w art. 9 i 13-15, a także zasiłki pielęgnacyjne:
- a) pracodawcy zatrudniający w dniu 31 marca 2004 r. co najmniej 5 pracowników - swoim pracownikom w czasie trwania ich zatrudnienia oraz osobom wykonującym pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej,
 - b) właściwe jednostki organizacyjne podległe Ministrowi Obrony Narodowej, ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, Szefowi Agencji Wywiadu, Szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Ministrowi Sprawiedliwości - żołnierzom lub funkcjonariuszom tych służb,
 - c) Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego - osobom podlegającym ubezpieczeniu społecznemu rolników,
 - d) Zakład:
 - osobom ubezpieczonym innym niż wymienione w lit. a-c prowadzącym pozarolniczą działalność i osobom z nimi współpracującym oraz duchownym,
 - osobom, którym wypłacał emeryturę, rentę, rentę socjalną albo rentę rodzinną, do dnia wejścia w życie ustawy,
 - e) rolnicze spółdzielnie produkcyjne - członkom, jeżeli są obowiązane do wypłaty świadczeń rodzinnych pracownikom,
 - f) jednostki, które zawarły umowę agencyjną lub umowę zlecenia, jeżeli są obowiązane do wypłaty świadczeń rodzinnych pracownikom,
 - g) właściwe organy emerytalne lub rentowe osobom, którym wypłacały emerytury, renty, renty rodzinne lub uposażenia rodzinne, do dnia wejścia w życie ustawy.

3. Podmioty realizujące zadania z zakresu świadczeń rodzinnych, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i pkt 2 lit. b-d oraz g, świadczenia rodzinne przyznają w drodze decyzji administracyjnej.

4. Do dnia przekazania organowi właściwemu realizacji zadań z zakresu świadczeń rodzinnych podmioty, o których mowa w ust. 2 pkt 2 i art. 49 ust. 1 pkt 2, wypłacają świadczenia rodzinne w dotychczasowych terminach wypłaty zasiłków rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych.

5. Do dnia przekazania organowi właściwemu realizacji zadań z zakresu świadczeń rodzinnych zadania te są finansowane z budżetu państwa.

Art. 48a. W okresie od dnia 1 maja 2004 r. do dnia 31 grudnia 2004 r. koszty obsługi, o których mowa w art. 33 ust. 2, stanowią 2 % wydatków na świadczenia rodzinne.

Art. 48b. Świadczenia rodzinne przysługujące za maj 2004 r. wypłaca się nie później niż do dnia 15 czerwca 2004 r.

Art. 49. 1. W okresie od dnia 1 września 2005 r. do dnia 31 sierpnia 2006 r. świadczenia rodzinne przyznają i wypłacają:

- 1) zasiłek rodzinny, o którym mowa w art. 6, oraz dodatki, o których mowa w art. 9-15, a także zasiłki pielęgnacyjne i świadczenie pielęgnacyjne - organ właściwy;
 - 2) zasiłek rodzinny, o którym mowa w art. 6, oraz dodatki do zasiłku rodzinnego, o których mowa w art. 9, 13 i 14, a także zasiłki pielęgnacyjne, pracodawcy zatrudniający w dniu 31 lipca 2005 r. co najmniej 20 pracowników - swoim pracownikom w czasie trwania ich zatrudnienia oraz osobom wykonującym pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej.
2. Przepis art. 48 ust. 5 stosuje się odpowiednio.
3. W przypadku ubiegania się o dodatek, o którym mowa w art. 15, świadczenia rodzinne wypłaca organ właściwy.
4. Świadczenia rodzinne przysługujące danej rodzinie wypłaca jeden podmiot realizujący te świadczenia.

Art. 49a. Organ właściwy, po dniu wejścia w życie ustawy, przyznaje i wypłaca świadczenia rodzinne osobie ubiegającej się o dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej. Przepisy art. 20

i 50 stosuje się odpowiednio.

Art. 50. 1. W przypadku zmiany podmiotu realizującego świadczenia rodzinne obowiązek poinformowania o tym fakcie osoby otrzymującej świadczenie spoczywa na podmiocie dotychczas je realizującym. Obowiązek ten dotyczy również podmiotów realizujących zasiłki rodzinne, pielęgnacyjne lub wychowawcze do dnia wejścia w życie ustawy.

2. W przypadku gdy zmiana podmiotu realizującego świadczenia rodzinne następuje wskutek zmiany w sytuacji osoby otrzymującej świadczenie rodzinne, w szczególności gdy wiąże się ze zmianą miejsca zatrudnienia lub przejściem na emeryturę, rentę, uposażenie rodzinne lub rentę rodzinną, realizację świadczeń rodzinnych przejmuje organ właściwy.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, podmiot realizujący świadczenia rodzinne jest obowiązany do niezwłocznego przekazania organowi właściwemu posiadanej dokumentacji dotyczącej osoby otrzymującej świadczenia rodzinne. Podmiot realizujący świadczenia rodzinne pozostawia w swoich aktach poświadczony przez siebie za zgodność z oryginałem kopie dokumentów.

4. Osobie niewymienionej w art. 48 i 49 uprawnionej do świadczeń rodzinnych świadczenie przyznaje organ właściwy.

Art. 51. Upoważnia się ministra właściwego do spraw finansów publicznych do dokonania, na wniosek ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, przeniesienia między częściami, działami, rozdziałami i paragrafami zawartych w [ustawie](#) budżetowej na rok 2004 planowanych wydatków przeznaczonych na finansowanie wraz z kosztami obsługi:

- 1) zasiłków rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych przysługujących na podstawie przepisów o zasiłkach rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych;
- 2) świadczeń z funduszu alimentacyjnego przysługujących na podstawie przepisów o funduszu alimentacyjnym;
- 3) zasiłków stałych, gwarantowanych zasiłków okresowych, jednorazowych zasiłków macierzyńskich przysługujących na podstawie przepisów o pomocy społecznej;
- 4) składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne.

Art. 51a. Minister właściwy do spraw finansów publicznych, na wniosek ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, dokona przeniesienia między częściami i paragrafami zawartymi w [ustawie](#) budżetowej na rok 2005 i 2006 planowanych wydatków przeznaczonych na finansowanie świadczeń rodzinnych wraz z kosztami obsługi oraz składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Art. 52. Do dnia przekazania organowi właściwemu realizacji zadań w zakresie świadczeń rodzinnych kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych przez pracodawców, a także przez jednostki, które zawarły umowę agencyjną lub umowę zlecenia, zalicza się na poczet należnych składek na ubezpieczenia społeczne, z wyjątkiem świadczeń, których wypłata została uznana, w drodze decyzji, za bezpodstawną.

Art. 53. 1. Osoba, której świadczenia rodzinne wypłaca pracodawca, rolnicza spółdzielnia produkcyjna lub jednostka, która zawarła umowę agencyjną lub umowę zlecenia, może wystąpić z wnioskiem do Zakładu o ustalenie prawa do tych świadczeń i o wydanie decyzji.

2. Z wnioskiem o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych i o wydanie decyzji może wystąpić do Zakładu także pracodawca, rolnicza spółdzielnia produkcyjna lub kierownik jednostki, o której mowa w ust. 1.

Art. 54. 1. Do dnia przekazania organowi właściwemu realizacji zadań w zakresie świadczeń rodzinnych Zakład kontroluje pracodawców, rolnicze spółdzielnie produkcyjne oraz jednostki, które zawarły umowę agencyjną lub umowę zlecenia, w zakresie prawidłowości prowadzonego postępowania w sprawie przyznawania i wypłacania świadczeń rodzinnych.

2. Do dnia przekazania organowi właściwemu realizacji zadań w zakresie świadczeń rodzinnych pracodawcy, rolnicze spółdzielnie produkcyjne lub jednostki, które zawarły umowę agencyjną lub umowę zlecenia, wypłacający świadczenia rodzinne są obowiązani do:

- 1) prowadzenia dokumentacji dotyczącej wypłat świadczeń rodzinnych;
- 2) występowania do oddziału Zakładu o ustalenie uprawnień w przypadkach wątpliwych;
- 3) okazywania lub przedstawiania do wglądu wszystkich dokumentów dotyczących wypłaty świadczeń rodzinnych - organom kontrolnym Zakładu oraz innym organom uprawnionym do kontroli oraz udzielania w tych sprawach niezbędnych wyjaśnień i informacji;
- 4) podejmowania lub wstrzymywania wypłaty na polecenie Zakładu.

3. Organ właściwy, Zakład, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz organy emerytalne lub rentowe realizujące świadczenia rodzinne są obowiązane do prowadzenia dokumentacji postępowania w sprawie przyznawania i wypłacania świadczeń rodzinnych.

Art. 55. 1. Do dnia przekazania organowi właściwemu zadań w zakresie realizacji świadczeń rodzinnych kontrola prawidłowości przyznawania i wypłacania świadczeń rodzinnych należy do organu uprawnionego do wydania decyzji.

2. W razie powzięcia wątpliwości organ uprawniony do wydania decyzji może wezwać osobę, której przyznano świadczenia rodzinne, do złożenia dodatkowych wyjaśnień i udokumentowania dochodów.

3. Organ, który wydał decyzję w sprawie nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych, może umorzyć kwoty nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, odroczyć ich termin płatności albo rozłożyć je na raty, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności.

4. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, tryb przekazywania przez Zakład, Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, inne organy emerytalne lub rentowe oraz inne podmioty wydające decyzje w sprawie świadczeń rodzinnych dokumentacji dotyczącej nienależnie pobranych zasiłków rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych oraz świadczeń rodzinnych. Przepisy rozporządzenia powinny zapewnić sprawne i płynne wprowadzenie w życie nowego systemu świadczeń rodzinnych.

Art. 56. 1. Do dnia przekazania organowi właściwemu zadań w zakresie realizacji świadczeń rodzinnych od decyzji oddziału Zakładu, Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz innego właściwego organu emerytalnego lub rentowego przysługuje odwołanie w terminie i na zasadach przewidzianych dla świadczeń z ubezpieczenia społecznego, określonych w [ustawie](#) z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.¹⁷⁾).

2. Do dnia przekazania organowi właściwemu zadań w zakresie realizacji świadczeń rodzinnych odwołanie od decyzji jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej, ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, Szefowi Agencji Wywiadu, Szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Ministrowi Sprawiedliwości następuje w trybie [ustawy](#) z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego.

Art. 56a. 1. Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu urodzenia dziecka przysługuje na dziecko urodzone w okresie od dnia 1 kwietnia 2004 r. do dnia 30 kwietnia 2004 r., jeżeli rodzina spełnia warunki określone w ustawie.

2. Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu urodzenia dziecka nie przysługuje, jeżeli przed dniem 1 maja 2004 r. został na dziecko przyznany jednorazowy zasiłek macierzyński, przysługujący na podstawie przepisów o pomocy społecznej lub jednorazowy zasiłek z tytułu urodzenia dziecka przysługujący na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

3. Osoba ubiegająca się o dodatek, o którym mowa w ust. 1, do wniosku o zasiłek rodzinny dołącza zaświadczenie kierownika ośrodka pomocy społecznej, właściwego ze względu na miejsce zamieszkania, stwierdzające, że jednorazowy zasiłek macierzyński nie został przyznany lub zaświadczenie właściwego oddziału Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdzające, że jednorazowy zasiłek z tytułu urodzenia dziecka nie został przyznany.

4. Dodatek wypłaca się do dnia 31 sierpnia 2005 r.

Art. 57. Osoba uprawniona do dnia wejścia w życie ustawy do zasiłku pielęgnacyjnego zachowuje do niego prawo, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku uprawniającym tę osobę do zasiłku rodzinnego przysługującego na dziecko.

Art. 58. 1. ⁽¹³⁷⁾ Osoba otrzymująca zasiłek stały na podstawie przepisów o pomocy społecznej do dnia wejścia w życie ustawy w związku z pielęgnacją dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami, o których mowa w [art. 6b](#) ust. 3 pkt 7 i 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.¹⁸⁾), nabywa prawo do świadczenia pielęgnacyjnego, o którym mowa w art. 17, do dnia 31 sierpnia 2005 r., jeżeli spełnia warunki określone w dotychczasowych przepisach.

2. Osoba opiekująca się dzieckiem, o której mowa w ust. 1, jeżeli przed dniem 1 września 2005 r. ukończyła 50 lat, nabywa prawo do świadczenia pielęgnacyjnego, o którym mowa w art. 17, jeżeli spełnia warunki określone w dotychczasowych przepisach.

3. Osoba zdolna do pracy, lecz niepozostająca w zatrudnieniu ze względu na konieczność sprawowania opieki nad dzieckiem wymagającym stałej pielęgnacji, posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności wraz ze wskazaniami, o których mowa w [art. 6b](#) ust. 3 pkt 7 i 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, za które ośrodek pomocy społecznej opłacał składkę na ubezpieczenia społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., nabywa prawo do emerytury bez względu na wiek, jeżeli w dniu 1 stycznia 1999 r. ukończyła co najmniej 45 lat i ma okres ubezpieczenia (składkowy i nieskładkowy) wynoszący co najmniej 20 lat w przypadku kobiet i 25 lat w przypadku mężczyzn. Wysokość emerytury dla tej osoby ustala się według zasad przewidzianych w [przepisach](#) o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dla osób ubezpieczonych urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r.

Art. 59. 1. Osoba samotnie wychowująca dziecko oraz osoba wychowująca troje lub więcej dzieci otrzymująca do dnia wejścia w życie ustawy podwyższony zasiłek wychowawczy nabywa prawo do dodatku, o którym mowa w art. 10, na dziecko, na które korzystała z urlopu wychowawczego do dnia wejścia w życie ustawy, w wysokości 505,80 zł, jeżeli spełnia warunki określone w dotychczasowych przepisach.

1a. Osoba samotnie wychowująca dziecko otrzymująca do dnia wejścia w życie ustawy zasiłek wychowawczy, uprawniona do 36-miesięcznego okresu pobierania tego zasiłku, nabywa prawo do dodatku, o którym mowa w art. 10, na dziecko, na które korzystała z urlopu wychowawczego do dnia wejścia w życie ustawy, przez okres 36 miesięcy, jeżeli spełnia warunki określone w dotychczasowych przepisach. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio.

2. Osoba otrzymująca do dnia 30 kwietnia 2004 r. zasiłek wychowawczy, jeżeli pozostawała w zatrudnieniu bezpośrednio przed uzyskaniem prawa do urlopu wychowawczego przez okres krótszy niż 6 miesięcy, nabywa prawo do dodatku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, jeżeli spełnia warunki określone w ustawie.

3. Do okresów, o których mowa w art. 10 ust. 1, wlicza się okresy, za które zostały wypłacone zasiłki wychowawcze z tytułu wychowywania tego samego dziecka, do dnia wejścia w życie ustawy.

4. Osoba otrzymująca, przed dniem wejścia w życie ustawy, zasiłek wychowawczy przyznany na podstawie orzeczenia lekarskiego o stanie zdrowia dziecka, nabywa prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10, do dnia 31 grudnia 2004 r., jeżeli spełnia warunki określone w ustawie.

Art. 59a. Osoba otrzymująca, do dnia wejścia w życie ustawy, gwarantowany zasiłek okresowy na podstawie przepisów o pomocy społecznej nabywa prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 11⁽¹³⁸⁾. Do trzyletniego okresu, o którym mowa w art. 11 ust. 1⁽¹³⁹⁾, wlicza się okresy, za które został wypłacony gwarantowany zasiłek okresowy.

Art. 59b. Osoba otrzymująca dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych do dnia 31 sierpnia 2005 r. zachowuje do niego prawo, do zakończenia 3-letniego okresu jego pobierania, jeżeli spełnia dotychczasowe warunki.

Art. 60. 1. ⁽¹⁴⁰⁾ Osoba otrzymująca świadczenia na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym (Dz. U. z 1991 r. Nr 45, poz. 200, z późn. zm.), która ukończyła 50 lat do dnia wejścia w życie ustawy, nabywa na swój wniosek prawo do dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka do czasu uzyskania prawa do emerytury lub renty albo prawa do zasiłku stałego określonego w przepisach o pomocy społecznej, jeżeli dochód rodziny nie przekracza kwoty, o której mowa w art. 5 ust. 1, i egzekucja ustalonych wyrokiem sądu rodzinnego alimentów jest bezskuteczna.

2. Osoba pozostająca w związku małżeńskim otrzymująca na dzieci do dnia wejścia w życie ustawy świadczenie z funduszu alimentacyjnego nabywa prawo do dodatku, o którym mowa w art. 12⁽¹⁴¹⁾, do dnia 31 sierpnia 2005 r., jeżeli spełnia warunki określone w ustawie.

Art. 61. W przypadku ustalania prawa do świadczeń rodzinnych na podstawie dochodu rodziny uzyskanego w roku kalendarzowym 2002 do dochodu rodziny wlicza się otrzymywaną rentę socjalną, przyznaną na podstawie przepisów o pomocy społecznej.

Art. 62. 1. Do czasu przejęcia przez organ właściwy zadań w zakresie realizacji świadczeń rodzinnych postępowanie w sprawie nienależnie pobranych zasiłków rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych zakończone ostateczną decyzją lub będące w toku prowadzi organ, który wydał tę decyzję lub wszczął postępowanie w sprawie nienależnie pobranych zasiłków rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych, na podstawie dotychczasowych przepisów.

2. Kwoty nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych, zasiłków rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych, ustalone ostateczną decyzją są potrącone:

- 1) ze świadczeń rodzinnych przez podmioty realizujące świadczenia rodzinne;
- 2) z emerytury, renty, uposażenia rodzinnego lub renty rodzinnej przez podmioty realizujące te świadczenia, na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli prawo do świadczeń rodzinnych ustało lub nie istniało, pod warunkiem, że świadczenia rodzinne, zasiłki rodzinne, pielęgnacyjne i wychowawcze były wypłacane łącznie z emeryturą, rentą, uposażeniem rodzinnym lub rentą rodzinną;
- 3) w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

3. Organ właściwy w przejętych sprawach dotyczących nienależnie pobranych zasiłków rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych, a także w sprawach świadczeń rodzinnych ustalonych ostateczną decyzją lub będących w toku staje się stroną w zakresie postępowań egzekucyjnych i przed sądem, a także przejmuje zabezpieczenia wszelkich

wierzytelności.

4. Organ właściwy prowadzi postępowanie w sprawie nienależnie pobranych zasiłków rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych na podstawie ustawy.

Art. 63. 1. Z dniem wejścia w życie ustawy fundusz alimentacyjny, zwany dalej "funduszem", przechodzi w stan likwidacji.

2. Z dniem wejścia w życie ustawy aktywa i pasywa funduszu stają się aktywami i pasywami Skarbu Państwa.

3. Likwidatorem funduszu jest Prezes Zakładu w zakresie spraw o świadczenia z funduszu, do których prawo powstało przed dniem wejścia w życie ustawy.

4. Likwidator może upoważnić innych pracowników Zakładu do wykonywania określonych czynności związanych z likwidacją funduszu.

Art. 64. 1. Niezwłocznie po rozpoczęciu likwidacji likwidator powinien powiadomić bank obsługujący fundusz o rozpoczęciu likwidacji funduszu.

2. Likwidator prowadzi bieżące sprawy, ściąga wierzytelności i wykonuje zobowiązania likwidowanego funduszu oraz reprezentuje w tych sprawach Skarb Państwa.

3. Likwidację funduszu likwidator prowadzi na podstawie planu finansowego likwidacji, obejmującego źródła przychodów i przewidywanych wydatków w okresie likwidacji, w tym zaspokojenia zobowiązań funduszu, w ramach środków istniejących po rozpoczęciu likwidacji.

4. Plan likwidacji funduszu, o którym mowa w ust. 3, likwidator przedstawia do zaopiniowania ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych.

5. Likwidator sporządza sprawozdania budżetowe, do sporządzania których przed dniem likwidacji funduszu był zobowiązany Prezes Zakładu.

Art. 65. Sprawy o świadczenia z funduszu, do których prawo powstało do dnia wejścia w życie ustawy, podlegają rozpatrzeniu na zasadach i w trybie określonych w dotychczasowych przepisach.

Art. 66. 1. Osoba, która bezpodstawnie pobrała świadczenia z funduszu, jest obowiązana do ich zwrotu.

2. Sprawy o bezpodstawnie pobrane świadczenia z funduszu alimentacyjnego podlegają rozpatrzeniu i dochodzeniu na zasadach i w trybie określonych w dotychczasowych przepisach.

3. Egzekucję z tytułu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu prowadzi się w dalszym ciągu, aż do ich zaspokojenia. Organ egzekucyjny przekazuje likwidatorowi kwoty ściągnięte od osoby, która bezpodstawnie pobrała świadczenia z funduszu. Wniosek o umorzenie lub zawieszenie egzekucji wymaga zgody likwidatora.

Art. 67. Egzekucję należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu prowadzi się w dalszym ciągu aż do ich zaspokojenia. Organ egzekucyjny przekazuje likwidatorowi kwoty ściągnięte od osoby zobowiązanej do alimentacji, pozostałe po zaspokojeniu alimentów i należności z tytułu wypłaconej zaliczki alimentacyjnej. Wniosek o umorzenie lub zawieszenie egzekucji wymaga zgody likwidatora.

Art. 68. 1. W szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów, lub osoby zobowiązanej do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu, likwidator może umorzyć, rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych lub bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu.

2. Likwidator, za zgodą ministra właściwego do spraw finansów publicznych, może umorzyć należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych lub bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu.

3. Od decyzji likwidatora, w sprawach określonych w ust. 1, przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w terminie i według zasad określonych w przepisach [Kodeksu postępowania cywilnego](#) dotyczących spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych.

4. Odwołanie, o którym mowa w ust. 3, wnosi się na piśmie do jednostki organizacyjnej Zakładu wskazanej w decyzji. Jeżeli odwołanie nie zostało uwzględnione podlega przekazaniu niezwłocznie, nie później niż w terminie 30 dni od dnia wniesienia, do sądu wraz z uzasadnieniem.

Art. 69. 1. Środki uzyskiwane w wyniku likwidacji Funduszu są przekazywane na dochody budżetu państwa po zakończeniu każdego roku budżetowego do dnia 31 marca.

2. Po zakończeniu likwidacji likwidator sporządza sprawozdanie końcowe z zakończenia likwidacji, podlegające zatwierdzeniu przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

Art. 70. Postępowania karne o przestępstwa określone w [art. 209](#) § 1 Kodeksu karnego wszczęte z urzędu przed

dniem wejścia w życie niniejszej ustawy toczą się dalej w tym samym trybie.

Art. 70a. 1. Osobie otrzymującej dodatek, o którym mowa w *art. 12⁽¹⁴²⁾*, która do dnia 30 kwietnia 2004 r. pobierała świadczenia z funduszu alimentacyjnego, ustala się w okresie od dnia 1 maja 2004 r. do dnia 31 grudnia 2004 r. prawo do tego dodatku w wysokości 70 % przysługującego w kwietniu 2004 r. świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Dodatek nie może być niższy niż 170 zł na dziecko albo 250 zł na dziecko, o którym mowa w *art. 12 ust. 4⁽¹⁴³⁾*.

2. Osoba, która do dnia wejścia w życie ustawy otrzymywała świadczenie z funduszu alimentacyjnego i po dniu 1 maja 2004 r. nie otrzymywała dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka, nabywa w okresie od dnia 1 maja 2004 r. do dnia 31 grudnia 2004 r., na wniosek, prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka w wysokości 70 % świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługującego w kwietniu 2004 r., jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 612 zł i rodzina spełnia pozostałe warunki określone w ustawie.

3. Dodatek, o którym mowa w ust. 1 i 2, nie może być wyższy niż 300 zł na dziecko.

4. Osobie, o której mowa w ust. 1, wysokość dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka ustala się z uwzględnieniem wypłaconych po dniu 1 maja 2004 r. dodatków, o których mowa w *art. 12⁽¹⁴⁴⁾*. Wysokość dodatku ustala się z urzędu, po dołączeniu zaświadczenia o wysokości przysługującego w kwietniu 2004 r. świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

5. Zmiana decyzji w sprawie wysokości dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka w przypadku osób, o których mowa w ust. 1, nie wymaga zgody strony.

Rozdział 10

Przepisy uchylające i przepisy o wejściu w życie

Art. 71. Tracą moc:

- 1) *ustawa* z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym (Dz. U. z 1991 r. Nr 45, poz. 200, z późn. zm.¹⁹⁾;
- 2) *ustawa* z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych (Dz. U. z 1998 r. Nr 102, poz. 651, z późn. zm.²⁰⁾).

Art. 72. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 maja 2004 r., z wyjątkiem:

- 1) art. 36 i 40, które wchodzi w życie z dniem 31 grudnia 2003 r.;
- 2) art. 6 ust. 2, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2006 r.

1) Zmiany wymienionej *ustawy* zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz. 959 i Nr 179, poz. 1842, z 2005 r. Nr 90, poz. 757, Nr 94, poz. 788, Nr 132, poz. 1105 i Nr 163, poz. 1362 oraz z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711.

2) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej *ustawy* zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 113, poz. 717, z 1999 r. Nr 99, poz. 1152, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, Nr 43, poz. 489, Nr 107, poz. 1127 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 11, poz. 84, Nr 28, poz. 301, Nr 52, poz. 538, Nr 99, poz. 1075, Nr 111, poz. 1194, Nr 123, poz. 1354, Nr 128, poz. 1405 i Nr 154, poz. 1805, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 135, poz. 1146, Nr 196, poz. 1660, Nr 199, poz. 1673 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 166, poz. 1608 i Nr 213, poz. 2081, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252 i Nr 240, poz. 2407, z 2005 r. Nr 10, poz. 71, Nr 68, poz. 610, Nr 86, poz. 732 i Nr 167, poz. 1398 oraz z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 133, poz. 935.

3) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej *ustawy* zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 49, poz. 509, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 169, poz. 1387, z 2003 r. Nr 130, poz. 1188 i Nr 170, poz. 1660, z 2004 r. Nr 162, poz. 1692 oraz z 2005 r. Nr 64, poz. 565, Nr 78, poz. 682 i Nr 181, poz. 1524.

4) Zmiany wymienionej *ustawy* zostały ogłoszone w Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635,

- Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849 i Nr 240, poz. 2058 oraz z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323 i Nr 199, poz. 1939.
- 5) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej [ustawy](#) zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 127, poz. 1090, Nr 141, poz. 1178, Nr 153, poz. 1271, Nr 169, poz. 1387, Nr 199, poz. 1672, Nr 200, poz. 1679 i Nr 216, poz. 1824 oraz z 2003 r. Nr 80, poz. 718, Nr 135, poz. 1268, Nr 137, poz. 1302, Nr 193, poz. 1884 i Nr 217, poz. 2124.
- 6) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej [ustawy](#) zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 121, poz. 770, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 90, poz. 1000, z 2001 r. Nr 154, poz. 1791, z 2002 r. Nr 241, poz. 2074 oraz z 2003 r. Nr 83, poz. 759.
- 7) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej [ustawy](#) zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668, Nr 117, poz. 756 i Nr 162, poz. 1118 i 1126, z 1999 r. Nr 20, poz. 170, Nr 79, poz. 885 i Nr 90, poz. 1001, z 2000 r. Nr 12, poz. 136 i Nr 19, poz. 238, z 2001 r. Nr 72, poz. 748, Nr 88, poz. 961, Nr 89, poz. 973, Nr 111, poz. 1194, Nr 122, poz. 1349 i Nr 154, poz. 1792 oraz z 2003 r. Nr 7, poz. 79, Nr 44, poz. 389, Nr 122, poz. 1143, Nr 128, poz. 1176, Nr 135, poz. 1268, Nr 137, poz. 1304 i Nr 203, poz. 1966.
- 8) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej [ustawy](#) zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 756, z 1999 r. Nr 60, poz. 636, z 2000 r. Nr 45, poz. 531, z 2001 r. Nr 73, poz. 764, z 2002 r. Nr 113, poz. 984 oraz z 2003 r. Nr 45, poz. 391.
- 9) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej [ustawy](#) zostały ogłoszone w Dz. U. z 2000 r. Nr 22, poz. 270, Nr 60, poz. 703, Nr 70, poz. 816, Nr 104, poz. 1104, Nr 117, poz. 1228 i Nr 122, poz. 1324, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 8, poz. 64, Nr 52, poz. 539, Nr 73, poz. 764, Nr 74, poz. 784, Nr 88, poz. 961, Nr 89, poz. 968, Nr 102, poz. 1117, Nr 106, poz. 1150, Nr 110, poz. 1190, Nr 125, poz. 1363 i 1370 i Nr 134, poz. 1509, z 2002 r. Nr 19, poz. 199, Nr 25, poz. 253, Nr 74, poz. 676, Nr 78, poz. 715, Nr 89, poz. 804, Nr 135, poz. 1146, Nr 141, poz. 1182, Nr 169, poz. 1384, Nr 181, poz. 1515, Nr 200, poz. 1679 i Nr 240, poz. 2058 oraz z 2003 r. Nr 7, poz. 79, Nr 45, poz. 391, Nr 65, poz. 595, Nr 84, poz. 774, Nr 90, poz. 844, Nr 96, poz. 874, Nr 122, poz. 1143, Nr 135, poz. 1268, Nr 137, poz. 1302, Nr 166, poz. 1608, Nr 202, poz. 1956, Nr 222, poz. 2201 i Nr 223, poz. 2217.
- 10) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej [ustawy](#) zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 162, poz. 1118, z 1999 r. Nr 60, poz. 636 i Nr 110, poz. 1256, z 2000 r. Nr 104, poz. 1104, z 2001 r. Nr 122, poz. 1349, Nr 128, poz. 1405, Nr 154, poz. 1791, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 i Nr 181, poz. 1515 oraz z 2003 r. Nr 83, poz. 759, Nr 128, poz. 1176, Nr 135, poz. 1268 i Nr 202, poz. 1956.
- 11) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej [ustawy](#) zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 90, poz. 844, Nr 122, poz. 1143, Nr 128, poz. 1176, Nr 135, poz. 1268, Nr 137, poz. 1302, Nr 142, poz. 1380, Nr 166, poz. 1608, Nr 203, poz. 1966, Nr 210, poz. 2036 i 2037 i Nr 223, poz. 2217.
- 12) Zmiany wymienionej [ustawy](#) zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 128, poz. 840, z 1999 r. Nr 64, poz. 729 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027 i Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 oraz z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 121, poz. 1142, Nr 179, poz. 1750 i Nr 199, poz. 1935.
- 13) Zmiany wymienionej [ustawy](#) zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1083, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 11, poz. 95 i Nr 92, poz. 1062, z 2000 r. Nr 94, poz. 1037, Nr 116, poz. 1216, Nr 120, poz. 1268 i Nr 122, poz. 1315, z 2001 r. Nr 16, poz. 166, Nr 39, poz. 459, Nr 42, poz. 475, Nr 110, poz. 1189, Nr 125, poz. 1368 i Nr 130, poz. 1452, z 2002 r. Nr 89, poz. 804, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 169, poz. 1387 oraz z 2003 r. Nr 130, poz. 1188, Nr 137, poz. 1302 i Nr 170, poz. 1660.
- 14) Zmiany wymienionej [ustawy](#) zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 162, poz. 1118 i 1126, z 1999 r. Nr 26, poz. 228, Nr 60, poz. 636, Nr 72, poz. 802, Nr 78, poz. 875 i Nr 110, poz. 1256, z 2000 r. Nr 9, poz. 118, Nr 95, poz. 1041, Nr 104, poz. 1104 i Nr 119, poz. 1249, z 2001 r. Nr 8, poz. 64, Nr 27, poz. 298, Nr 39, poz. 459, Nr 72, poz. 748, Nr 100, poz. 1080, Nr 110, poz. 1189, Nr 111, poz. 1194, Nr 130, poz. 1452 i Nr 154, poz. 1792, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 41, poz. 365, Nr 74, poz. 676, Nr 155, poz. 1287, Nr 169, poz. 1387, Nr 199, poz. 1673, Nr 200, poz. 1679 i Nr 241, poz. 2074 oraz z 2003 r. Nr 56, poz. 498, Nr 65, poz. 595, Nr 135, poz. 1268, Nr 149, poz. 1450, Nr 166, poz. 1609, Nr 170, poz. 1651, Nr 190, poz. 1864, Nr 210, poz. 2037 i Nr 223, poz. 2217.
- 15) Zmiany wymienionej [ustawy](#) zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 38, poz. 360, Nr 70, poz. 774, Nr 72, poz. 801 i 802 i Nr 106, poz. 1215, z 2000 r. Nr 2, poz. 26, Nr 9, poz. 118, Nr 19, poz. 238, Nr 56, poz. 678 i Nr 84, poz. 948, z 2001 r. Nr 8, poz. 64, Nr 27, poz. 298, Nr 85, poz. 924, Nr 89, poz. 968, Nr 111, poz. 1194 i Nr 154, poz. 1792, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 199, poz. 1673, Nr 200, poz. 1679, Nr 240, poz. 2054 i Nr 241, poz. 2074 oraz z 2003 r. Nr 56, poz. 498, Nr 135, poz. 1268, Nr 166, poz. 1609, Nr 203, poz. 1966 i Nr 210, poz. 2037.
- 16) Zmiany wymienionej [ustawy](#) zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 73, poz. 660, Nr 96, poz. 874, Nr 122, poz. 1143, Nr 128, poz. 1176, Nr 135, poz. 1268, Nr 166, poz. 1609, Nr 190, poz. 1864, Nr 202, poz. 1956, Nr 210, poz. 2037 i Nr 223, poz. 2217.

- ¹⁷⁾ Zmiany wymienionej [ustawy](#) zostały ogłoszone w Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 289 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 9, poz. 75, Nr 11, poz. 101, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 871, Nr 93, poz. 891, Nr 121, poz. 1264, Nr 162, poz. 1691, Nr 169, poz. 1783, Nr 172, poz. 1804, Nr 204, poz. 2091, Nr 210, poz. 2135, Nr 236, poz. 2356 i Nr 237, poz. 2384, z 2005 r. Nr 13, poz. 98, Nr 22, poz. 185, Nr 86, poz. 732, Nr 122, poz. 1024, Nr 143, poz. 1199, Nr 150, poz. 1239, Nr 167, poz. 1398, Nr 169, poz. 1413 i 1417, Nr 172, poz. 1438, Nr 178, poz. 1478, Nr 183, poz. 1538, Nr 264, poz. 2205 i Nr 267, poz. 2258 oraz z 2006 r. Nr 12, poz. 66, Nr 66, poz. 466 i Nr 104, poz. 708 i 711.
- ¹⁸⁾ Zmiany wymienionej [ustawy](#) zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1082, z 1998 r. Nr 99, poz. 628, Nr 106, poz. 668, Nr 137, poz. 887, Nr 156, poz. 1019 i Nr 162, poz. 1118 i 1126, z 1999 r. Nr 49, poz. 486, Nr 90, poz. 1001, Nr 95, poz. 1101 i Nr 111, poz. 1280, z 2000 r. Nr 48, poz. 550 i Nr 119, poz. 1249, z 2001 r. Nr 39, poz. 459, Nr 100, poz. 1080, Nr 125, poz. 1368, Nr 129, poz. 1444 i Nr 154, poz. 1792 i 1800, z 2002 r. Nr 169, poz. 1387, Nr 200, poz. 1679 i 1683 i Nr 241, poz. 2074 oraz z 2003 r. Nr 7, poz. 79, Nr 90, poz. 844, Nr 223, poz. 2217 i Nr 228, poz. 2262, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 99, poz. 1001 i Nr 240, poz. 2407, z 2005 r. Nr 44, poz. 422, Nr 132, poz. 1110, Nr 163, poz. 1362, Nr 164, poz. 1366 i Nr 167, poz. 1398 oraz z 2006 r. Nr 49, poz. 359, Nr 63, poz. 440 i Nr 94, poz. 651.
- ¹⁹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej [ustawy](#) zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 121, poz. 770, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 90, poz. 1000, z 2001 r. Nr 154, poz. 1791, z 2002 r. Nr 241, poz. 2074 oraz z 2003 r. Nr 83, poz. 759 i Nr 228, poz. 2255.
- ²⁰⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej [ustawy](#) zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 162, poz. 1118, z 1999 r. Nr 60, poz. 636 i Nr 110, poz. 1256, z 2000 r. Nr 104, poz. 1104, z 2001 r. Nr 122, poz. 1349, Nr 128, poz. 1405 i Nr 154, poz. 1791, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 i Nr 181, poz. 1515 oraz z 2003 r. Nr 83, poz. 759, Nr 128, poz. 1176, Nr 135, poz. 1268, Nr 202, poz. 1956 i Nr 228, poz. 2255.

Przypisy:

- ¹⁾ Art. 1 ust. 2 zmieniony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- ²⁾ Art. 1 ust. 2 pkt 2 lit. c) zmieniona przez art. 8 ustawy z dnia 18 marca 2008 r. o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw ([Dz.U.2008.70.416](#)) z dniem 29 maja 2008 r.
- ³⁾ Art. 1 ust. 3 zmieniony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- ⁴⁾ Art. 3 pkt 1 lit. a) zmieniona przez art. 1 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.
- ⁵⁾ Art. 3 pkt 1 lit. c) tiret trzynaste zmienione przez art. 1 pkt 2 lit. a) tiret pierwsze ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- ⁶⁾ Art. 3 pkt 1 lit. c) tiret piętnaste:
- zmienione przez art. 1 pkt 2 lit. a) tiret drugie ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- zmienione przez art. 1 pkt 1 lit. b) tiret pierwsze ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.
- ⁷⁾ Art. 3 pkt 1 lit. c) tiret dwudzieste piąte zmienione przez art. 43 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich ([Dz.U.2007.64.427](#)) z dniem 11 kwietnia 2007 r.
- ⁸⁾ Art. 3 pkt 1 lit. c) tiret dwudzieste siódme dodane przez art. 39 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów ([Dz.U.2007.192.1378](#)) z dniem 1 października 2008 r.

- ⁹⁾ Art. 3 pkt 1 lit. c) tiret dwudzieste ósme dodane przez art. 1 pkt 1 lit. b) tiret drugie ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.
- ¹⁰⁾ Art. 3 pkt 2 zmieniony przez art. 1 pkt 1 lit. c) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.
- ¹¹⁾ Art. 3 pkt 2a dodany przez art. 1 pkt 1 lit. d) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.
- ¹²⁾ Art. 3 pkt 3 zmieniony przez art. 1 pkt 1 lit. e) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.
- ¹³⁾ Art. 3 pkt 5:
- zmieniony przez art. 51 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego oraz ustawę o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego ([Dz.U.2006.104.711](#)) z dniem 1 października 2006 r.
- zmieniony przez art. 43 pkt 1 lit. b) ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich ([Dz.U.2007.64.427](#)) z dniem 11 kwietnia 2007 r.
- ¹⁴⁾ Art. 3 pkt 7 zmieniony przez art. 1 pkt 2 lit. b) ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- ¹⁵⁾ Art. 3 pkt 10 zmieniony przez art. 1 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 listopada 2009 r.
- ¹⁶⁾ Art. 3 pkt 13 zmieniony przez art. 1 pkt 2 lit. c) ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- ¹⁷⁾ Art. 3 pkt 15a:
- dodany przez art. 1 pkt 2 lit. d) ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- zmieniony przez art. 1 pkt 1 lit. f) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.
- ¹⁸⁾ Art. 3 pkt 16 zmieniony przez art. 1 pkt 2 lit. e) ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- ¹⁹⁾ Art. 3 pkt 19 zmieniony przez art. 1 pkt 2 lit. f) ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- ²⁰⁾ Art. 3 pkt 21 lit. e) dodana przez art. 1 pkt 1 lit. g) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.
- ²¹⁾ Art. 3 pkt 23 lit. b) zmieniona przez art. 1 pkt 1 lit. b) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.
- ²²⁾ Art. 3 pkt 23 lit. d) zmieniona przez art. 26 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych ([Dz.U.2009.97.800](#)) z dniem 1 lipca 2009 r.
- ²³⁾ Art. 3 pkt 23 lit. e) uchylona przez art. 1 pkt 2 lit. g) ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- ²⁴⁾ Art. 3 pkt 23 lit. h) dodana przez art. 1 pkt 1 lit. h) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.
- ²⁵⁾ Art. 3 pkt 23 lit. i) dodana przez art. 1 pkt 1 lit. h) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.
- ²⁶⁾ Art. 3 pkt 24 lit. b) zmieniona przez art. 1 pkt 1 lit. c) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.
- ²⁷⁾ Art. 3 pkt 24 lit. d) zmieniona przez art. 26 pkt 1 lit. b) ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych ([Dz.U.2009.97.800](#)) z dniem 1 lipca 2009 r.
- ²⁸⁾ Art. 3 pkt 24 lit. e) uchylona przez art. 1 pkt 2 lit. h) ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- ²⁹⁾ Art. 3 pkt 24 lit. h) dodana przez art. 1 pkt 1 lit. i) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.
- ³⁰⁾ Art. 5 ust. 3 zmieniony przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- ³¹⁾ Art. 5 ust. 4 zmieniony przez art. 1 pkt 2 lit. a) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.

- ³²⁾ Art. 5 ust. 4a zmieniony przez art. 1 pkt 2 lit. a) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.
- ³³⁾ Art. 5 ust. 4b dodany przez art. 1 pkt 2 lit. b) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.
- ³⁴⁾ Art. 5 ust. 5 uchylony przez art. 1 pkt 2 lit. a) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.
- ³⁵⁾ Art. 5 ust. 7 zmieniony przez art. 1 pkt 2 lit. b) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.
- ³⁶⁾ Art. 5 ust. 8 zmieniony przez art. 1 pkt 2 lit. b) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.
- ³⁷⁾ Art. 5 ust. 8a dodany przez art. 26 pkt 2 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych ([Dz.U.2009.97.800](#)) z dniem 23 czerwca 2009 r.
- ³⁸⁾ Art. 5 ust. 8b dodany przez art. 26 pkt 2 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych ([Dz.U.2009.97.800](#)) z dniem 23 czerwca 2009 r.
- ³⁹⁾ Art. 5 ust. 8c dodany przez art. 26 pkt 2 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych ([Dz.U.2009.97.800](#)) z dniem 23 czerwca 2009 r.
- ⁴⁰⁾ Art. 5 ust. 9 zmieniony przez art. 1 pkt 2 lit. b) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.
- ⁴¹⁾ Kwota nieaktualna. Obecnie: 68 zł zob. § 1 pkt 3 lit. a) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2009 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych ([Dz.U.2009.129.1058](#)).
- ⁴²⁾ Kwota nieaktualna. Obecnie: 91 zł zob. § 1 pkt 3 lit. b) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2009 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych ([Dz.U.2009.129.1058](#)).
- ⁴³⁾ Kwota nieaktualna. Obecnie: 98 zł zob. § 1 pkt 3 lit. c) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2009 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych ([Dz.U.2009.129.1058](#)).
- ⁴⁴⁾ Art. 7 pkt 2 zmieniony przez art. 217 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ([Dz.U.2011.149.887](#)) z dniem 1 stycznia 2012 r.
- ⁴⁵⁾ Art. 7 pkt 4 zmieniony przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- ⁴⁶⁾ Art. 7 pkt 6 dodany przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.
- ⁴⁷⁾ Art. 9 ust. 6 dodany przez art. 7 pkt 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw ([Dz.U.2008.237.1654](#)) z dniem 1 stycznia 2009 r.
- ⁴⁸⁾ Art. 9 ust. 7:
- dodany przez art. 7 pkt 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw ([Dz.U.2008.237.1654](#)) z dniem 1 stycznia 2009 r. Obowiązek potwierdzenia opieki medycznej nad kobietą w ciąży stosuje się od dnia 1 listopada 2009 r. - zob. [art. 18](#) przywołanej ustawy.
 - zmieniony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 marca 2010 r. ([Dz.U.2010.50.301](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 31 marca 2010 r. Dodatek z tytułu urodzenia dziecka lub jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka do dnia 31 grudnia 2011 r. przysługują po przedstawieniu zaświadczenia lekarskiego lub zaświadczenia wystawionego przez położną, potwierdzającego co najmniej jedno badanie kobiety w okresie ciąży przez lekarza ginekologa lub położną. - zob. [art. 3](#) ustawy zmieniającej.
- ⁴⁹⁾ Art. 9 ust. 8:
- dodany przez art. 7 pkt 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw ([Dz.U.2008.237.1654](#)) z dniem 1 stycznia 2009 r.
 - zmieniony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 marca 2010 r. ([Dz.U.2010.50.301](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 31 marca 2010 r.
- ⁵⁰⁾ Art. 9 ust. 9:
- dodany przez art. 7 pkt 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw ([Dz.U.2008.237.1654](#)) z dniem 1 stycznia 2009 r.
 - zmieniony przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.

- ⁵¹⁾ Art. 10 ust. 5 pkt 2 zmieniony przez art. 1 pkt 5 lit. a) ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- ⁵²⁾ Art. 10 ust. 5 pkt 3 zmieniony przez art. 7 pkt 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw ([Dz.U.2008.237.1654](#)) z dniem 1 stycznia 2009 r.
- ⁵³⁾ Art. 10 ust. 5 pkt 4:
- zmieniony przez art. 1 pkt 5 lit. b) ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- zmieniony przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2009 r.
- zmieniony przez art. 7 pkt 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw ([Dz.U.2008.237.1654](#)) z dniem 1 stycznia 2009 r.
- ⁵⁴⁾ Art. 11a ust. 1 pkt 3 dodany przez art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- ⁵⁵⁾ Kwota nieaktualna. Obecnie: 80 zł zob. § 1 pkt 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2009 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych ([Dz.U.2009.129.1058](#)).
- ⁵⁶⁾ Kwota nieaktualna. Obecnie: 60 zł zob. § 1 pkt 8 lit. a) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2009 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych ([Dz.U.2009.129.1058](#)).
- ⁵⁷⁾ Kwota nieaktualna. Obecnie: 80 zł zob. § 1 pkt 8 lit. b) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2009 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych ([Dz.U.2009.129.1058](#)).
- ⁵⁸⁾ Art. 14 ust. 1a dodany przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. ([Dz.U.2006.222.1630](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 2006 r.
- ⁵⁹⁾ Art. 14 ust. 2 zmieniony przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. ([Dz.U.2006.222.1630](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 września 2006 r.
- ⁶⁰⁾ Art. 14 ust. 3:
- dodany przez art. 1 pkt 7 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- zmieniony przez art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2009 r.
- ⁶¹⁾ Art. 14 ust. 4 dodany przez art. 1 pkt 7 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- ⁶²⁾ Kwota nieaktualna. Obecnie: 90 zł zob. § 1 pkt 10 lit. a) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2009 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych ([Dz.U.2009.129.1058](#)).
- ⁶³⁾ Kwota nieaktualna. Obecnie: 50 zł zob. § 1 pkt 10 lit. b) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2009 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych ([Dz.U.2009.129.1058](#)).
- ⁶⁴⁾ Art. 15b ust. 2 zmieniony przez art. 1 pkt 8 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- ⁶⁵⁾ Art. 15b ust. 3:
- zmieniony przez art. 1 pkt 8 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.
- zmieniony przez art. 1 pkt 6 lit. a) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.
- ⁶⁶⁾ Art. 15b ust. 4 dodany przez art. 1 pkt 6 lit. b) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2009 r.
- ⁶⁷⁾ Art. 15b ust. 5 dodany przez art. 7 pkt 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw ([Dz.U.2008.237.1654](#)) z dniem 1 stycznia 2009 r.
- ⁶⁸⁾ Art. 15b ust. 6:
- dodany przez art. 7 pkt 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw ([Dz.U.2008.237.1654](#)) z dniem 1 stycznia 2009 r. Obowiązek potwierdzenia opieki medycznej nad kobietą w ciąży stosuje się od dnia 1 listopada 2009 r. - zob. [art. 18](#) przywołanej ustawy.

- zmieniony przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 5 marca 2010 r. ([Dz.U.2010.50.301](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 31 marca 2010 r. Dodatek z tytułu urodzenia dziecka lub jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka do dnia 31 grudnia 2011 r. przysługują po przedstawieniu zaświadczenia lekarskiego lub zaświadczenia wystawionego przez położną, potwierdzającego co najmniej jedno badanie kobiety w okresie ciąży przez lekarza ginekologa lub położną. - zob. [art. 3](#) ustawy zmieniającej.

⁶⁹⁾ Art. 15b ust. 7:

- dodany przez art. 7 pkt 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw ([Dz.U.2008.237.1654](#)) z dniem 1 stycznia 2009 r.

- zmieniony przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.

⁷⁰⁾ Art. 16 ust. 1 zmieniony przez art. 1 pkt 7 lit. a) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2009 r.

⁷¹⁾ Kwota nieaktualna. Obecnie: 153 zł zob. § 1 pkt 12 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2009 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych ([Dz.U.2009.129.1058](#)).

⁷²⁾ Art. 16 ust. 5 zmieniony przez art. 1 pkt 7 lit. b) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2009 r.

⁷³⁾ Art. 16 ust. 5a:

- dodany przez art. 1 pkt 7 lit. c) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2009 r.

- zmieniony przez art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.

⁷⁴⁾ Art. 17 ust. 1:

- zmieniony przez art. 1 pkt 8 lit. a) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.

- zmieniony przez art. 13 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją wydatków budżetowych ([Dz.U.2009.219.1706](#)) z dniem 1 stycznia 2010 r.

⁷⁵⁾ Art. 17 ust. 1 pkt 2 zmieniony przez art. 1 pkt 6 lit. a) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 14 października 2011 r.

⁷⁶⁾ Art. 17 ust. 1a dodany przez art. 13 pkt 1 lit. b) ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją wydatków budżetowych ([Dz.U.2009.219.1706](#)) z dniem 1 stycznia 2010 r.

⁷⁷⁾ Art. 17 ust. 2-2d uchylone przez art. 13 pkt 1 lit. c) ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją wydatków budżetowych ([Dz.U.2009.219.1706](#)) z dniem 1 stycznia 2010 r.

⁷⁸⁾ Kwota nieaktualna. Obecnie: 520 zł zob. § 1 pkt 13 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2009 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych ([Dz.U.2009.129.1058](#)).

⁷⁹⁾ Art. 17 ust. 5 pkt 1:

- zmieniony przez art. 26 pkt 3 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych ([Dz.U.2009.97.800](#)) z dniem 1 lipca 2009 r.

- zmieniony przez art. 1 pkt 6 lit. b) tირet pierwsze ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 14 października 2011 r.

⁸⁰⁾ Art. 17 ust. 5 pkt 1a dodany przez art. 1 pkt 6 lit. b) tირet drugie ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 14 października 2011 r.

⁸¹⁾ Art. 17 ust. 5 pkt 2 lit. a) zmieniona przez art. 1 pkt 6 lit. b) tირet trzecie ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 14 października 2011 r.

⁸²⁾ Art. 17 ust. 5 pkt 2 lit. b):

- zmieniona przez art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.

- zmieniona przez art. 1 pkt 8 lit. c) tირet pierwsze ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.

- zmieniona przez art. 13 pkt 1 lit. d) ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją wydatków budżetowych ([Dz.U.2009.219.1706](#)) z dniem 1 stycznia 2010 r.

⁸³⁾ Art. 17 ust. 5 pkt 4 zmieniony przez art. 1 pkt 6 lit. b) tირet czwarte ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 14 października 2011 r.

⁸⁴⁾ Art. 17 ust. 5 pkt 5 dodany przez art. 1 pkt 8 lit. c) tირet drugie ustawy z dnia 17 października 2008 r.

([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dnia 2 stycznia 2009 r.

⁸⁵⁾ Art. 17a zmieniony przez art. 1 pkt 10 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dnia 6 lipca 2007 r.

⁸⁶⁾ Art. 18 ust. 1 zmieniony przez art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dnia 2 stycznia 2009 r. Zgodnie z art. 3 ustawy zmieniającej datę najbliższej weryfikacji ustala się na dzień 1 listopada 2009 r.

⁸⁷⁾ Art. 19 ust. 3 zmieniony przez art. 1 pkt 10 ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dnia 2 stycznia 2009 r.

⁸⁸⁾ Art. 19 ust. 4 zmieniony przez art. 1 pkt 10 ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dnia 2 stycznia 2009 r.

⁸⁹⁾ Art. 19 ust. 5 zmieniony przez art. 1 pkt 10 ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dnia 2 stycznia 2009 r.

⁹⁰⁾ Art. 20 ust. 3 zmieniony przez art. 1 pkt 11 ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dnia 2 stycznia 2009 r.

⁹¹⁾ Art. 23 ust. 1 zmieniony przez art. 1 pkt 7 lit. a) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dnia 1 stycznia 2012 r.

⁹²⁾ Art. 23 ust. 3 pkt 1 zmieniony przez art. 30 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników oraz niektórych innych ustaw ([Dz.U.2011.171.1016](#)) z dnia 1 września 2011 r.

⁹³⁾ Art. 23 ust. 4 pkt 1:

- zmieniony przez art. 52 pkt 1 ustawy z dnia 25 marca 2011 r. o ograniczaniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców ([Dz.U.2011.106.622](#)) z dnia 1 lipca 2011 r.

- zmieniony przez art. 1 pkt 7 lit. b) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dnia 1 stycznia 2012 r.

⁹⁴⁾ Art. 23 ust. 4 pkt 2 zmieniony przez art. 52 pkt 1 ustawy z dnia 25 marca 2011 r. o ograniczaniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców ([Dz.U.2011.106.622](#)) z dnia 1 lipca 2011 r.

⁹⁵⁾ Art. 23 ust. 4 pkt 4 lit. c) zmieniona przez art. 217 pkt 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ([Dz.U.2011.149.887](#)) z dnia 1 stycznia 2012 r.

⁹⁶⁾ Art. 11 uchylony przez art. 27 pkt 7 ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej ([Dz.U.2005.86.732](#)), który wszedł w życie z dniem 1 września 2005 r.

⁹⁷⁾ Art. 23 ust. 4 pkt 4 lit. i) dodana przez art. 1 pkt 7 lit. b) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dnia 1 stycznia 2012 r.

⁹⁸⁾ Art. 23 ust. 4a zmieniony przez art. 1 pkt 11 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dnia 6 lipca 2007 r.

⁹⁹⁾ Art. 23 ust. 4aa:

- dodany przez art. 13 pkt 2 lit. a) ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją wydatków budżetowych ([Dz.U.2009.219.1706](#)) z dnia 1 stycznia 2010 r.

- zmieniony przez art. 1 pkt 7 lit. c) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dnia 1 stycznia 2012 r.

¹⁰⁰⁾ Art. 23 ust. 4b:

- zmieniony przez art. 1 pkt 11 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dnia 6 lipca 2007 r.

- zmieniony przez art. 13 pkt 2 lit. b) ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją wydatków budżetowych ([Dz.U.2009.219.1706](#)) z dnia 1 stycznia 2010 r.

¹⁰¹⁾ Art. 23 ust. 4c zmieniony przez art. 1 pkt 7 lit. d) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dnia 1 stycznia 2012 r.

¹⁰²⁾ Art. 23 ust. 4d dodany przez art. 1 pkt 7 lit. e) ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dnia 1 stycznia 2012 r.

¹⁰³⁾ Art. 23 ust. 5a dodany przez art. 52 pkt 2 ustawy z dnia 25 marca 2011 r. o ograniczaniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców ([Dz.U.2011.106.622](#)) z dnia 1 lipca 2011 r.

¹⁰⁴⁾ Art. 23 ust. 5b dodany przez art. 52 pkt 2 ustawy z dnia 25 marca 2011 r. o ograniczaniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców ([Dz.U.2011.106.622](#)) z dnia 1 lipca 2011 r.

¹⁰⁵⁾ Art. 23 ust. 5c dodany przez art. 52 pkt 2 ustawy z dnia 25 marca 2011 r. o ograniczaniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców ([Dz.U.2011.106.622](#)) z dnia 1 lipca 2011 r.

¹⁰⁶⁾ Art. 23a dodany przez art. 1 pkt 12 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z

dniem 6 lipca 2007 r.

¹⁰⁷⁾ Art. 23a ust. 2a dodany przez art. 1 pkt 12 lit. a) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.

¹⁰⁸⁾ Art. 23a ust. 5 zmieniony przez art. 1 pkt 12 lit. b) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.

¹⁰⁹⁾ Art. 23a ust. 6 zmieniony przez art. 1 pkt 12 lit. b) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.

¹¹⁰⁾ Art. 23a ust. 9 zmieniony przez art. 1 pkt 12 lit. c) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.

¹¹¹⁾ Art. 23a ust. 10 zmieniony przez art. 1 pkt 12 lit. c) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.

¹¹²⁾ Art. 24 ust. 1 zmieniony przez art. 13 pkt 3 lit. a) ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją wydatków budżetowych ([Dz.U.2009.219.1706](#)) z dniem 1 stycznia 2010 r.

¹¹³⁾ Z dniem 30 października 2007 r. art. 24 ust. 2 w zakresie, w jakim stanowi, że w wypadku wniosku o przyznanie zasiłku pielęgnacyjnego osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 lat, legitymującej się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności uzyskanym w wyniku rozpoznania przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności jej odwołania od orzeczenia powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, prawo do świadczeń rodzinnych ustala się, począwszy od miesiąca, w którym wpłynął wniosek, został uznany za niezgodny z art. 2 w związku z art. 69 Konstytucji RP, wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 października 2007 r. ([Dz.U.2007.200.1446](#)).

¹¹⁴⁾ Art. 24 ust. 2a:

- dodany przez art. 1 pkt 13 lit. a) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.

- zmieniony przez art. 13 pkt 3 lit. b) ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją wydatków budżetowych ([Dz.U.2009.219.1706](#)) z dniem 1 stycznia 2010 r.

¹¹⁵⁾ Art. 24 ust. 3 zmieniony przez art. 1 pkt 13 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.

¹¹⁶⁾ Z dniem 25 listopada 2010 r. art. 24 ust. 3a w brzmieniu obowiązującym od 14 stycznia 2006 r. do 1 stycznia 2009 r., przed zmianą wynikającą z ustawy z dnia 17 października 2008 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych ([Dz.U.2008.223.1456](#)), w zakresie, w jakim stanowi, że w przypadku wniosku o ponowne przyznanie zasiłku pielęgnacyjnego po utracie ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności osobie w wieku powyżej 16 lat, której niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia, legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności uzyskanym w wyniku rozpoznania przez sąd powszechny jej odwołania od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności i stanowiącym kontynuację poprzedniego orzeczenia, prawo do świadczeń rodzinnych ustala się nie wcześniej niż od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym osoba ta złożyła wniosek o kontynuację świadczenia rodzinnego, został uznany za niezgodny z art. 2 w związku z art. 69 Konstytucji RP, wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 listopada 2010 r. ([Dz.U.2010.222.1455](#)) i zgodnie z nim miał utracić moc z dniem 25 listopada 2010 r., jednakże art. 24 ust. 3a został zmieniony przez art. 1 pkt 13 lit. b) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.

¹¹⁷⁾ Art. 24 ust. 3b uchylony przez art. 1 pkt 13 lit. c) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.

¹¹⁸⁾ Art. 24 ust. 4 zmieniony przez art. 13 pkt 3 lit. c) ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją wydatków budżetowych ([Dz.U.2009.219.1706](#)) z dniem 1 stycznia 2010 r.

¹¹⁹⁾ Art. 24 ust. 6 dodany przez art. 1 pkt 8 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.

¹²⁰⁾ Art. 24 ust. 7 dodany przez art. 1 pkt 8 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.

¹²¹⁾ Art. 24a dodany przez art. 1 pkt 14 ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.

¹²²⁾ Art. 26 ust. 2a dodany przez art. 1 pkt 15 lit. a) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2009 r.

¹²³⁾ Art. 26 ust. 3:

- zmieniony przez art. 1 pkt 14 lit. a) ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.

- zmieniony przez art. 1 pkt 15 lit. b) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2009 r.

¹²⁴⁾ Art. 26 ust. 4:

- zmieniony przez art. 1 pkt 14 lit. a) ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.

- zmieniony przez art. 1 pkt 15 lit. b) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2009 r.

¹²⁵⁾ Art. 26 ust. 6 zmieniony przez art. 1 pkt 14 lit. b) ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.

¹²⁶⁾ Art. 27 ust. 4 dodany przez art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.

¹²⁷⁾ Art. 30 ust. 2 pkt 3 dodany przez art. 1 pkt 15 lit. a) ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.

¹²⁸⁾ Art. 30 ust. 2 pkt 4 dodany przez art. 1 pkt 16 lit. a) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.

¹²⁹⁾ Art. 30 ust. 2a uchylony przez art. 1 pkt 16 lit. b) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.

¹³⁰⁾ Art. 30 ust. 8:

- zmieniony przez art. 1 pkt 15 lit. c) ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.

- zmieniony przez art. 1 pkt 16 lit. c) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.

¹³¹⁾ Art. 30 ust. 9 zmieniony przez art. 1 pkt 15 lit. d) ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.

¹³²⁾ Art. 30 ust. 10 dodany przez art. 1 pkt 16 lit. d) ustawy z dnia 17 października 2008 r. ([Dz.U.2008.223.1456](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 2 stycznia 2009 r.

¹³³⁾ Art. 30 ust. 11 dodany przez art. 1 pkt 10 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. ([Dz.U.2011.205.1212](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2012 r.

¹³⁴⁾ Art. 32 ust. 1 zmieniony przez art. 1 pkt 16 lit. a) ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.

¹³⁵⁾ Art. 32 ust. 1a dodany przez art. 1 pkt 16 lit. b) ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.

¹³⁶⁾ Art. 12 utracił moc z dniem 31 grudnia 2005 r. na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 maja 2005 r. sygn. akt K 16/04 ([Dz.U.2005.95.806](#)).

¹³⁷⁾ Z dniem 31 lipca 2008 r. art. 58 ust. 1 w zakresie, w jakim nie przyznaje prawa do świadczenia pielęgnacyjnego po dniu 31 sierpnia 2005 r. osobie ustanowionej rodziną zastępczą spokrewnioną i otrzymującą do dnia wejścia w życie nin. ustawy zasiłek stały, został uznany za niezgodny z art. 2 i art. 18 Konstytucji RP, wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 lipca 2008 r. ([Dz.U.2008.138.875](#)).

¹³⁸⁾ Art. 11 uchylony przez art. 27 pkt 7 ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej ([Dz.U.2005.86.732](#)).

¹³⁹⁾ Art. 11 ust. 1 uchylony przez art. 27 pkt 7 ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej ([Dz.U.2005.86.732](#)).

¹⁴⁰⁾ Art. 60 ust. 1 zmieniony przez art. 1 pkt 17 ustawy z dnia 24 maja 2007 r. ([Dz.U.2007.109.747](#)) zmieniającej nin. ustawę z dniem 6 lipca 2007 r.

¹⁴¹⁾ Art. 12 utracił moc z dniem 31 grudnia 2005 r. na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 maja 2005 r. sygn. akt K 16/04 ([Dz.U.2005.95.806](#)).

¹⁴²⁾ Art. 12 utracił moc z dniem 31 grudnia 2005 r. na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 maja 2005 r. sygn. akt K 16/04 ([Dz.U.2005.95.806](#)).

¹⁴³⁾ Art. 12 ust. 4 utracił moc z dniem 31 grudnia 2005 r. na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 maja 2005 r. sygn. akt K 16/04 ([Dz.U.2005.95.806](#)).

¹⁴⁴⁾ Art. 12 utracił moc z dniem 31 grudnia 2005 r. na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 maja 2005 r. sygn. akt K 16/04 ([Dz.U.2005.95.806](#)).